

МІНІСТЕРСТВО ВНУТРІШНІХ СПРАВ УКРАЇНИ
ДНІПРОПЕТРОВСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ВНУТРІШНІХ СПРАВ
НАВЧАЛЬНО-НАУКОВИЙ ІНСТИТУТ ПРАВА ТА ІННОВАЦІЙНОЇ
ОСВІТИ
КАФЕДРА МІЖНАРОДНИХ ВІДНОСИН

НАВЧАЛЬНО-МЕТОДИЧНИЙ КОМПЛЕКС
НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ
«МІЖНАРОДНІ ЕКОНОМІЧНІ ВІДНОСИНИ»

ДЛЯ ЗДОБУВАЧІВ ВИЩОЇ ОСВІТИ ОСВІТНЬОГО РІВНЯ БАКАЛАВР
СПЕЦІАЛЬНОСТІ 291 «МІЖНАРОДНІ ВІДНОСИНИ, СУСПІЛЬНІ
КОМУНІКАЦІЇ
ТА РЕГІОНАЛЬНІ СТУДІЇ»
ДЕННОЇ, ЗАОЧНОЇ ТА ДИСТАНЦІЙНОЇ ФОРМ НАВЧАННЯ

м. Дніпро
2022

Навчально-методичний комплекс навчальної дисципліни «Міжнародні економічні відносини» для здобувачів вищої освіти освітнього рівня бакалавр спеціальності 291 «Міжнародні відносини, суспільні комунікації та регіональні студії» денної, заочної та дистанційної форм навчання/Укладач: Т.І.Сергієнко. Дніпро: Дніпропетровський державний університет внутрішніх справ, 2022. 75 с.

Навчально-методичний комплекс з дисципліни «Міжнародні економічні відносини» призначений для здобувачів вищої освіти Навчально-наукового інституту права та інноваційної освіти ДДУВС, які навчаються на спеціальності 291 «Міжнародні відносини, суспільні комунікації та регіональні студії» першого (бакалаврського) рівня. Містить виклад основного змісту, плани лекційних, семінарських занять, рекомендовану літературу та інші матеріали.

УКЛАДАЧ:

Тетяна СЕРГІЄНКО - кандидатка політичних наук, доцентка кафедри міжнародних відносин Дніпропетровського державного університету внутрішніх справ.

РЕЦЕНЗЕНТИ:

Алла ТКАЧЕНКО, завідувачка кафедри підприємництва, торгівлі та біржової діяльності Національного університету «Запорізька політехніка», докторка економічних наук, професорка

Надія БАБАРИКІНА, доцентка кафедри Загальноправових та політичних наук Національного університету «Запорізька політехніка», кандидатка політичних наук

Розглянуто на засіданні кафедри міжнародних відносин «11» січня 2022 р., протокол № 6

Рекомендовано Навчально-методичною радою університету «17» лютого 2022 р., протокол № 6

ЗМІСТ

ВСТУП	4
1. Основні терміни та поняття	5
2. Значення міжнародних економічних відносин для здобувачів вищої освіти першого (бакалаврського) рівня спеціальність 291 «Міжнародні відносини, суспільні комунікації та регіональні студії»	18
3. Методологія вивчення міжнародних економічних відносин	19
4. Теми семінарських та практичних занять	23
5. Завдання для самостійної роботи	25
6. Зміст курсу «Міжнародні економічні відносини»	27
7. Загальні рекомендації для підготовки до семінарських та практичних занять	31
8. Рекомендована література для всього навчального курсу	34
9. Форми контролю знань	38
10. Методика проведення семінарських та практичних занять	41
11. Критерії та засоби оцінювання успішності навчання	43
12. Плани семінарських та практичних занять	51
13. Види самостійної роботи здобувачів вищої освіти	69
14. Рекомендації щодо виконання індивідуальних завдань	71
15. Питання до підсумкового контролю знань	72
СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ	75

ВСТУП

Актуальність вивчення курсу «Міжнародні економічні відносини» зумовлена тим, що у сучасному світі інтенсивно розвивається інтеграція всіх секторів економіки держав різних регіонів планети. Поглиблення міжнародної господарської співпраці дозволяє використовувати світовий досвід щодо здійснення регіональних перетворень. Це обумовлює зростання ролі міжнародних економічних відносин та їх вивчення в контексті розвитку вітчизняної економіки.

Також, зазначимо, що міжнародні економічні відносини - це зв'язки і взаємозв'язки, що утворюються в процесі функціонування світової економіки як глобальної системи.

Метою вивчення навчальної дисципліни «Міжнародні економічні відносини» є оволодіння знаннями про основні поняття, категорії та принципи міжнародних економічних відносин, їх розвиток у динаміці, аналіз походження міжнародних економічних відносин та вивчення теоретичних засад основних етапів еволюції інтернаціональної економіки та тенденцій її сучасного розвитку.

Основними завданнями вивчення даної дисципліни є вивчення сутності, форм, методів, суб'єктів і рівнів міжнародної економічної діяльності, принципів і середовища її розвитку, практики здійснення та механізмів регулювання; набуття вмінь аналізувати й оцінювати світогосподарські явища та процеси у контексті національних інтересів України.

Об'єктом навчальної дисципліни є світова економіка.

Предметом навчальної дисципліни є система знань і методів щодо сучасних тенденцій розвитку світового господарства, конкретних форм міжнародних економічних відносин, розвитку міжнародного економічного співробітництва, проблем міжнародної економічної інтеграції та участі України в цих процесах, аналізу подальших шляхів інтеграції України в світове господарство.

Пререквізити: вивчення дисципліни «Міжнародні економічні відносини» базується на знаннях, одержаних при вивченні гуманітарних і соціально-економічних дисциплін.

Постреквізити: здобуті здобувачем вищої освіти знання при вивченні дисципліни «Міжнародні економічні відносини» є обов'язковими для таких складових подальшого навчання: «Глобальні проблеми міжнародних відносин та світової політики», «Основи геополітики та геостратегії», атестації.

Зміст матеріалу навчально-методичного комплексу відповідає робочій програмі навчальної дисципліни «Міжнародні економічні відносини». Обсяг навчально-методичного комплексу й окремих його розділів відповідає кількості годин, відведених навчальним планом для вивчення цієї навчальної дисципліни.

1. ОСНОВНІ ТЕРМІНИ ТА ПОНЯТТЯ

Активний підхід до формування інвестиційного портфеля - підхід, коли інвестиційний портфель, що складається у більшості випадків з цінних паперів та інших фінансових інструментів, формується за критерієм максимізації чи зростання доходу, що характеризується високим рівнем портфельного ризику.

Акція - пайовий цінний папір, що закріплює права його власника на одержання частки прибутку акціонерного товариства у вигляді дивідендів і на участь в управлінні цим товариством, а також на частину майна під час його ліквідації.

Антидемпінгове мито - тимчасовий збір у розмірі різниці між цінами продажу товару на внутрішньому і зовнішньому ринках, що вводиться імпортуючою країною в цілях нейтралізації негативних наслідків нечесної цінової конкуренції на основі демпінгу.

Аукціон - періодично діючий центр посередницької торгівлі реальними товарами з індивідуальними властивостями.

Багатостороннє агентство гарантії інвестицій (БАГІ) - функціонує з 1990 р.; діяльність спрямована на розповсюдження потоку прямих іноземних інвестицій серед країн членів, забезпечення гарантій інвестицій, що захищає інвесторів від некомерційних ризиків.

Біженець - особа, яка вимушена емігрувати зі своєї країни через загрозу її життю та діяльності.

Біржа - найбільш розвинена форма регулярно функціонуючого оптового ринку товарів, що продаються за стандартами (сортами), а іноді й за зразками, а також ринку цінних паперів (акцій і облігацій) та іноземної валюти.

Бланкові кредити - кредити, надані просто під зобов'язання боржника вчасно їх погасити, документом при цьому виступає соло- вексель з одним підписом позичальника.

Брокер - фізична особа, яка зареєстрована на біржі згідно зі статутом і до обов'язків якої належить виконання доручень за рахунок та від імені принципала. Є посередником при укладенні угод між продавцями і покупцями цінних паперів, товарів, валют та інших цінностей на фондових і товарних біржах.

Валютна політика - комплекс заходів у сфері міжнародних валютних відносин, що реалізуються відповідно до поточних і стратегічних цілей країни.

Валютна система - форма організації та регулювання валютних відносин, закріплена національним законодавством або міждержавними угодами.

Валютний курс - вартість грошової одиниці однієї країни, виражена в грошових одиницях іншої країни.

Валютний опціон - контракт, який надає право (не зобов'язання) одному з учасників угоди купити або продати певну кількість іноземної валюти за фіксованою ціною протягом деякого часу.

Валютний ризик - виникає в тому випадку, коли зміна валютного курсу прямо або опосередковано впливає на баланс доходів або витрат окремих суб'єктів ринку.

Валютні обмеження - система економічних, правових та організаційних заходів, що регламентують операції з національною та іноземною валютою, золотом тощо, з метою регулювання валютного курсу і платіжного балансу, а також розв'язання політичних проблем у світовому співтоваристві.

Вексельний кредит - передбачає, що експортер укладає договір щодо продажу товару, а потім виставляє перевідний вексель на імпортера. Останній, одержавши комерційні документи, акцептує його, тобто дає згоду на оплату.

Винахід - технологічне (технічне) вирішення, що відповідає умовам патентоздатності (новизні, винахідницькому рівню і промисловій придатності).

Втеча капіталу - переведення значних розмірів капіталу в країни з більш сприятливим інвестиційним кліматом (для уникнення високого рівня оподаткування, негативних наслідків інфляції, ризику експропріації) і вигідною гарантованістю його розміщення в інших країнах.

Грошовий ринок - інститут, через який індивідуальні та інституціональні суб'єкти з тимчасовими залишками коштів зустрічаються з позичальниками, що мають тимчасову нестачу коштів.

Демпінг - метод фінансової нетарифної; торгової політики, що полягає в просуванні товару на зовнішній ринок за рахунок зниження експортних цін нижче за нормальний рівень цін, що існує в цих країнах.

Державне регулювання інвестиційної діяльності - система заходів, спрямованих на організацію економічного і правового простору, головною метою якого є формування системи пріоритетів і напрямів розвитку економіки, створення умов інвестиційної діяльності, забезпечення конкурентних переваг національної економіки.

Дефолт - непогашення в строк зовнішніх зобов'язань, а також запровадження умов обміну державних цінних паперів, які є менш сприятливими для іноземних інвесторів, ніж попередні.

Диверсифікація - вкладення грошей в різні види цінних паперів, що зменшує ризик.

Дистриб'ютор - посередник, який володіє правом на купівлю та збут певної продукції від свого імені та за свій рахунок.

Добровільне обмеження експорту - кількісне обмеження експорту, засноване на зобов'язанні одного з торгових партнерів обмежити або,

принаймні, не розширювати об'єм експорту, прийнятого в межах офіційної міжурядової або неофіційної угоди про встановлення квот на експорт товару.

Експортний кредит - надається банком країни-експортера банку країни-імпортера (чи безпосередньо імпортеру) для кредитування поставок машин, устаткування тощо.

Еміграційна міграційна політика - політика держави, яка регулює порядок виїзду громадян з країни і забезпечує захист прав емігрантів за кордоном.

Єврокредити - кредити, що надаються у валюті, яка є іноземною для банку (євровалюта).

Європейська міжбанківська ставка пропозиції (European Interbank Offered Rate - Euribor) - середньозважена відсоткова ставка за міжбанківськими кредитами, що надаються в євро.

Європейський банк реконструкції та розвитку (ЄБРР) - функціонує з 1991 р. з метою сприяння економічним реформам у країнах Східної Європи та колишнього СРСР.

Європейський інвестиційний банк (ЄІБ) - створений у 1958 р. як фінансова організація ЄС, що забезпечує довгострокові позики для сприяння збалансованого і рівномірного розвитку країн ЄС.

Європейський фонд валютного співробітництва (ЄФВС) - створений у 1973 р. в межах європейської валютної системи, надає кредити країнам-членам ЄС для покриття дефіциту платіжного балансу та виконує функції кредитно-розрахункового обслуговування.

Закон вартості - ціна товару визначається витратами праці. Його інтернаціональна форма проявляється в тому, що ціна товару на світовому ринку залежить від багатьох факторів міжнародного характеру.

Закон інтернаціоналізації виробництва - проявляється в міжнародному географічному розподілі праці, яке в своєму розвитку йде від загального співробітництва країн у виробництві продукції до предметної і подетальної спеціалізації та кооперування, що веде до економії витрат суспільно-корисної праці, матеріально-технічних ресурсів і підвищення загальнонаціональної продуктивності праці.

Закон міжнародної конкуренції - стимулює розвиток світової системи господарства, сприяє розвитку НТП, зростанню продуктивності праці, поліпшенню якості продукції.

Закон нерівномірного економічного розвитку - зумовлений низкою історично сформованих причин різною забезпеченістю природними ресурсами, економіко-географічним положенням, темпами і часом процесу накопичення капіталу. На нерівномірність економічного розвитку держав впливає також нерівномірність розвитку галузей світового господарства.

Затратний метод ціноутворення - визначення загальної фіксованої ціни за наданий комплекс робіт, послуг на базі здійснених затрат.

Злиття і поглинання - угоди з передачі корпоративного контролю у всіх формах.

Зовнішній борг - фінансові зобов'язання держави (зовнішні позики та несплачені за них відсотки іноземним кредиторам на певну дату).

Зовнішня політика країни - загальний курс держави у міжнародних справах, сукупність принципів і пріоритетних методів, що визначають діяльність органів державної влади та державного управління у сфері регулювання відносин даної держави з іншими країнами і народами відповідно до національних інтересів та конкретно-історичних цілей.

Зовнішньоекономічна діяльність - діяльність суб'єктів господарської діяльності України та іноземних суб'єктів господарської діяльності, побудована на взаємовідносинах між ними, що має місце як на території України, так і за її межами.

Зовнішньоекономічна політика - комплекс заходів, метою яких є досягнення певних переваг на світовому ринку й одночасно - захист внутрішнього ринку від конкуренції іноземних товарів.

Зона вільної торгівлі - найпростіша форма економічної інтеграції, за якої всі члени угруповання взаємно скасовують мито на товари та послуги, що надходять у сферу зовнішньої торгівлі країн-учасниць.

Іммігрант - особа, яка переселилася в дану країну з-за її меж.

Імміграційна міграційна політика - політика держави, що регулює прийняття іноземних громадян.

Інвестиційна діяльність - сукупність практичних дій суб'єктів щодо реалізації інвестиції.

Інвестиційний ризик - характеризує ймовірність виникнення непередбачуваних фінансових витрат в ситуації невизначених умов інвестування.

Інвестиційний ринок - ринок, що регулює сукупність економічних відносин, які виникають між продавцем та покупцем інвестиційних ресурсів.

Інвестиційний фонд - здійснює випуск акцій з метою мобілізації грошових коштів інвесторів та їх вкладення від імені фонду в цінні папери, а також на депозитні рахунки та вклади.

Інвестиційні компанії - юридичні особи, які діють на ринку цінних паперів за власний рахунок для: а) організації та гарантування випуску цінних паперів; б) вкладення коштів у цінні папери; в) купівлі-продажу цінних паперів дилером.

Інвестиції - вкладення капіталу у будь-якій формі в ту чи іншу справу для подальшого його збільшення або збереження.

Інвестор іноземний - суб'єкт, який не є резидентом приймаючої країни і який вкладає кошти в реципієнтів, що є резидентами приймаючої країни.

Інвестор інституційний - фінансовий посередник, який акумулює кошти індивідуальних інвесторів і здійснює спеціалізовану інвестиційну діяльність, як правило, стосовно операцій з цінними паперами (інвестиційні фонди та компанії, пенсійні фонди, страхові компанії, взаємні фонди, банки).

Інтеграційний рівень - сукупність заходів групи країн щодо регулювання міграції робочої сили між країнами-учасниками інтеграційного об'єднання.

Інтеграція економічних систем - взаємодія економічних систем держав-учасниць інтеграційного угруповання з метою усунення дискримінацій між господарськими одиницями та створення якісно нової міжнародної економічної структури більш високого рівня за допомогою злиття економічних систем суб'єктів, що інтегруються.

Картель - угода між підприємствами, які домовляються між собою про цінову політику або поділ ринку.

Квота - кількісний нетарифний засіб обмеження експорту або імпорту товару певною кількістю або сумою на певний термін. За спрямованістю дії квоти поділяються на: експортні й імпортні за обхватом - на глобальні, групові, індивідуальні.

Кінцева продукція - товари і послуги, що купуються споживачами для кінцевого користування.

Кодування товарів - технічний прийом, що дозволяє представити товар, що класифікується, у вигляді групи знаків за правилами, встановленими тією або іншою системою класифікації.

Комбінований платіж - виплата авансового паушального платежу при підписанні угоди і платежу роялті залежно від об'єкта виробництва і реалізації.

Комерційні кредити - надаються для закупівлі певних видів товарів і послуг.

Комісіонер - посередник у торговельних угодах, який діє на підставі договору комісії та виконує за особливу винагороду торговельні доручення від свого імені, але за рахунок комітента.

Компенсаційні операції - продаж виробничого устаткування на умовах комерційного кредиту з подальшим погашенням боргу поставками продукції, випущеної за допомогою одержаного устаткування.

Конвертованість - обмін національної грошової одиниці на інші валюти, купівля та продаж іноземної валюти.

Контокорент - одна з найстаріших, особливих форм банківських операцій, згідно з якою кредитна операція передбачає відстрочку платежу, який мав би бути здійсненим за відсутності контокорентної угоди.

Концепція нового міжнародного економічного порядку (НМЕП) - прийнята в 1974 р. ООН. її сутність полягає в перебудові міжнародних економічних відносин, що передбачає усунення аморальних, з позиції сучасних морально-етичних норм, міждержавних зв'язків.

Концепція сталого розвитку - стратегія, яка реалізується таким чином, щоб однаковою мірою забезпечити задоволення потреб у соціально-економічному розвитку й збереженні навколишнього середовища як нинішнього, так і майбутнього поколінь.

Кон'юнктура інвестиційного ринку - система чинників, які характеризують поточний стан попиту, пропозиції, цін та рівня конкуренції інвестиційних товарів і послуг.

Лессе-фер (фр. **laissez-faire**) - політика державного невтручання в економіку і свободи конкуренції.

Лібералізація зовнішньоекономічної політики - розширення свободи економічних дій і зняття обмежень на діяльність у сфері міжнародних відносин для національних господарюючих суб'єктів, а також спрощення доступу на внутрішній ринок для зарубіжних.

Лібор - відсоткова ставка, запропонована на Лондонському міжбанківському ринку депозитів, за якою провідні банки Лондона надають позиковий капітал у певній валюті іншим банкам. Служить базовою ставкою для багатьох операцій на міжбанківському ринку позикових капіталів.

Лізинг - довгострокова оренда машин, обладнання, промислових товарів інвестиційного призначення, куплених орендодавцем для орендаря для їх виробничого використання, при збереженні права власності на них за орендодавцем на весь термін договору оренди.

Ліквідність інвестицій - їхня потенційна спроможність за короткий час і без суттєвих фінансових витрат трансформуватися у грошові кошти.

Маржа - різниця між цінами, курсами, ставками; надбавка до орієнтира - вартості певного кредиту.

Митний збір - податок, що стягується при перетині товаром митного кордону, який підвищує ціну товарів, і, отже, впливає на обсяги й структуру зовнішньої торгівлі країни.

Митний союз - поглиблена форма економічної інтеграції, яка, крім скасування мита на торгівлю між країнами-членами угруповання, виробляє і застосовує єдиний митний тариф у торгівлі з іншими країнами.

Міграційна політика - комплекс законодавчих, організаційних, економічних заходів, спрямованих на регулювання в'їзду в країну і виїзду з країни населення.

Міграційне сальдо - різниця між кількістю людей, що переселилися за межі даної країни (емігранти), і кількістю людей, що переселилися в дану країну з-за її меж (іммігранти).

Міжбанківський ринок - ринок, на якому залучаються тимчасово вільні грошові ресурси кредитних закладів і розміщуються у формі міжбанківських депозитів на короткі строки (1, 3, 6 місяців, до 1-2 років).

Міжнародна (світова) ціна - грошовий вираз інтернаціональної вартості виробництва.

Міжнародна асоціація розвитку (МАР) - заснована у 1960 р. з метою доповнити діяльність МБРР в напрямі довгострокового фінансування найбільш бідних країн світу.

Міжнародна виробничо-інвестиційна діяльність - одна з підсистем зовнішньоекономічної діяльності, яка у цьому випадку втілює генеральну тенденцію соціально динамічного процесу, має серйозний вплив на характер

розвитку як національних економік, так і на функціонування міжнародної економіки, а також стандарти якості і критерій ефективності виробництва і використання ресурсів, стандарти якості життя, норм поведінки тощо.

Міжнародна економічна взаємодія - налагоджені стійкі економічні зв'язки між суб'єктами МЄВ, які базуються на міжнародних економічних угодах і договорах, залучених на тривалий період часу.

Міжнародна економічна інтеграція - процес зближення й проникнення національних господарських комплексів шляхом формування якісно нової економічної сфери в регіональному масштабі.

Міжнародна інвестиційна діяльність - сукупність дій суб'єктів щодо здійснення інвестицій за кордон та іноземних інвестицій з метою одержання прибутку.

Міжнародна кооперація виробництва (МКВ) - похідна форма міжнародного поділу праці, яка полягає в розвитку міжнародних виробничих зв'язків, що виникають та існують між міжнародно-спеціалізованими суб'єктами з метою поєднання взаємодоповнюючих виробничих процесів.

Міжнародна ліквідність - спроможність країни або групи країн забезпечувати свої короткострокові зовнішні зобов'язання прийнятними платіжними засобами.

Міжнародна міграція робочої сили - переміщення працездатного населення з однієї країни в іншу в межах світового ринку праці.

Міжнародна рахункова валютна одиниця - використовується як умовний масштаб для порівняння міжнародних вимог і зобов'язань, встановлення валютного паритету і курсу, як міжнародний платіжний і резервний засіб.

Міжнародна спеціалізація виробництва (МСВ) - форма міжнародного поділу праці, за якої зосередження однорідного виробництва у світі відбувається на основі прогресуючої диференціації виробничих процесів між різними країнами та їх суб'єктами.

Міжнародна товарна номенклатура - список товарів, складений відповідно до певної класифікаційної системи.

Міжнародна торгівля - сфера міжнародних товарно-грошових відносин, що є сукупністю зовнішньої торгівлі всіх країн світу.

Міжнародний банк реконструкції та розвитку (МБРР) - заснований одночасно з МВФ як частина нової структури в системі організації міжнародного співробітництва на Бреттон-Вудській конференції в 1944 р.

Міжнародний валютний фонд (МВФ) - міжурядова валютно-кредитна організація, яка виконує функції регулювання, фінансування, нагляду та консультивання держав-членів у сфері валютно-фінансових відносин.

Міжнародний кредит - форма руху позикового капіталу у сфері міжнародних економічних відносин, де кредиторами і позичальниками виступають суб'єкти різних країн.

Міжнародний поділ праці (МПП) - вищий щабель розвитку суспільно-територіального поділу праці між країнами, який спирається на стійку, економічно вигідну спеціалізацію виробництва окремих країн на тих чи інших видах продукції і веде до взаємного обміну результатами виробництва між ними в певних кількісних і якісних співвідношеннях.

Міжнародний ринок - частина національних ринків, яка безпосередньо пов'язана з ринками інших країн.

Міжнародний рух капіталу - переміщення капіталу між країнами у пошуку більш вигідної сфери застосування.

Міжнародні валютні відносини (МВВ) - сукупність суспільних відносин, що складаються при функціонуванні валюти у світовому господарстві та обслуговують взаємний обмін результатами діяльності національних господарств.

Міжнародні економічні відносини (МЕВ) - система відносин, що виникають між суб'єктами з різних країн з приводу виробництва, розподілу, обміну і споживання товарів, послуг, капіталів, ідей в умовах обмеженості ресурсів і міжнародного поділу праці в межах світового господарства.

Міжнародні економічні контакти - найпростіші, одиничні, випадкові економічні зв'язки, що мають епізодичний характер і регулюються переважно разовими угодами.

Міжнародні транспортні коридори (МТК) - сукупність різних видів транспорту, що забезпечують значні перевезення вантажів і пасажирів у напрямках їх найбільшої концентрації.

Міжнародні фінансові організації - міжнародні економічні організації, створені на основі міждержавних угод з метою регулювання валютних і кредитно-фінансових відносин між країнами, сприяння їх економічному розвитку, кредитної допомоги.

Національна валютна система (ВВС) - є складовою частиною грошової системи країни, хоча вона відносно самостійна і виходить за національні кордони.

Національний режим - режим, при якому приймаюча країна надає закордонним інвесторам принаймні такий же сприятливий режим, як і для національних підприємців, прагне забезпечити конкурентну рівність між національними і закордонними інвесторами.

Номінальний валютний курс - показує обмінний курс валют, що діє в даний момент часу на валютному ринку країни.

Облігація - борговий цінний папір, що визначає боргові відносини між власником облігації та емітентом і підтверджує зобов'язання емітента повернути власникові її номінальну вартість в обумовлений термін, а також виплачувати визначений відсоток.

Обмежувальна ділова практика - сукупність дій, заходів, прийомів, що формують ринкову поведінку підприємств чи їх об'єднань з метою досягнення та утримання провідної позиції на ринку шляхом обмеження або послаблення конкурентної боротьби.

Організація економічного співробітництва та розвитку (ОЕСР) - міжнародна організація, створена у 1961 році з метою зміцнення й підвищення ефективності економік держав-членів.

Оренда - форма господарювання, при якій на основі договору між орендодавцем і орендарем останньому передаються в строкове відшкодувальне володіння і користування різні об'єкти, необхідні для самостійного господарювання.

Патент - техніко-юридичний документ, який засвідчує визнання заявленої пропозиції винаходом, корисною моделлю чи промисловим зразком, авторство на них, пріоритет і право власності на зазначені об'єкти.

Паушальний платіж - твердо зафіксована в угоді сума винагороди, яка встановлюється на підставі оцінки можливого економічного ефекту та очікуваних прибутків ліцензіата.

Повна інтеграція - форма економічної інтеграції, яка передбачає відмову від більшості суверенних прав, тобто чим більше економічної інтеграції, тим менше політичного суверенітету.

Податковий кредит - передбачає надання кваліфікованому підприємству можливості перелічувати на спеціальний податковий рахунок суму визначеного кредиту, а відповідальність за оподаткування доходів компанії буде сплачуватися за рахунок кредитів, що повертаються з податкового рахунка, поки сальдо балансу не буде доведено до нуля.

Податкові канікули - відстрочка від сплати податку протягом декількох років, починаючи з дня одержання першого оголошеного прибутку.

Політика вільної торгівлі - характеризується мінімальним державним втручанням у зовнішню торгівлю, тобто торгівля розвивається на основі дії вільних ринкових сил попиту і пропозиції.

Політика стимулювання інвестицій - спрямована на здійснення впливу на напрямок, величину і характер інвестиційних потоків шляхом надання різного роду пільг.

Портфельні інвестиції - вкладення капіталу в цінні папери з метою отримання доходу (дивідендів). Такі інвестиції не забезпечують реального контролю інвестора над об'єктом інвестування.

Посередники - особи і фірми, що сприяють обігу товарів і послуг на внутрішньому і зовнішньому ринку.

Послуги - дії, що не полягають у створенні тих або інших предметів і виробів, а пов'язані з їх переміщенням у просторі, зберіганням, забезпеченням їх нормального функціонування, передачею інформації, продажем або орендою, фінансуванням, страхуванням тощо.

Преференційний режим - особливий пільговий режим, що надається однією державою іншій без поширення на треті країни.

Прикордонна торгівля - вид міжнародного обміну, що здійснюється торговими організаціями і фірмами прикордонних районів суміжних країн на основі угод про торгівлю і платежі, щорічних протоколів.

Проміжна продукція - товари і послуги, що проходять подальшу переробку або перепродаються кілька разів, перш ніж потрапити до споживача.

Протекціоністська політика - захист внутрішнього ринку від іноземної конкуренції за допомогою тарифних і нетарифних інструментів торгової політики.

Прямі інвестиції - вкладення капіталу з метою одержання підприємницького прибутку (доходу) та вкладення, які зумовлені довгостроковим економічним інтересом і забезпечують контроль інвестора над об'єктом інвестування.

Реальний валютний курс - відношення цін товарів двох країн, взятих у відповідній валюті.

Регіоналізація - поглиблення міжнародних зв'язків на компактному просторі, що зветься регіоном.

Реекспорт - ввезення товарів в країну для їх подальшого експорту.

Режим найбільшого сприяння - режим, коли приймаюча країна відноситься до інвесторів однієї країни не менш сприятливо, ніж до інвесторів будь-якої іншої держави.

Режим транспарентності - вимагає своєчасного повідомлення інвесторів про зміни в інвестиційних режимах приймаючих країн, у тому числі через публікацію або інший спосіб доведення інформації про інвестиційні режими, про чинне законодавство і внесення змін чи доповнень тощо.

Резервна валюта - іноземна валюта, в якій центральні банки інших держав накопичують і зберігають резерви для міжнародних розрахунків за зовнішньоторговельними операціями та іноземними інвестиціями.

Резервні кредити («стенд-бай») - кредит МВФ для стабілізації платіжного балансу, дефіцит якого має тимчасовий або циклічний характер, в межах одного-двох років із можливим його продовженням до 4-5 років за середньою ставкою 3,25%.

Рейтинг - думка аналітиків про здатність і юридичний обов'язок емітента проводити своєчасні виплати по основній частині і відсоткам з цінних паперів боргового характеру, яка має на меті ранжувати в рамках єдиної і послідовної системи відносні рівні ризику боргових зобов'язань та їх емітентів.

Реімпорт - зворотне ввезення товарів в країну.

Реінвестиції - частка доходу від об'єкта інвестування, яка не розподіляється і не переводиться прямому інвесторові.

Реінжиніринг (англ. reengineering) - інженерно-консультативні послуги з перебудови систем організації та управління виробничо-торговим і інвестиційним процесами господарюючого суб'єкта з метою підвищення його конкурентоспроможності і фінансової стійкості.

Рейтинг - короткострокова оренда на термін від декількох днів до одного року. Предметом рейтингу зазвичай є туристські товари, транспортні засоби.

Репресалії (лат. Represaliae - стримувати, зупиняти) - примусові заходи, які застосовує одна держава у відповідь на неправомірні дії іншої

Реструктуризація зовнішньої заборгованості - угода кредитора з позичальником, який має труднощі з погашенням своїх фінансових зобов'язань, про нову схему їх погашення.

Реторсії (лат. Retorsio - зворотна дія) - обмежувальні заходи, що застосовуються однією державою у відповідь на аналогічні дії іншої держави, що завдають економічної або моральної шкоди першій.

Реципієнт іноземних інвестицій - суб'єкт, який є резидентом приймаючої країни і який залучає кошти іноземних інвесторів.

Ризик - імовірність одержання несприятливого результату, який характеризується невизначеністю інформації щодо поведінки фінансових потоків, які використовуються у діловому обігу підприємства.

Ринок капіталу - інститут, що забезпечує здійснення довгострокових інвестицій фірм, урядів та домогосподарств. Поділяється на кредитний ринок та ринок цінних паперів з диференціацією останнього щодо домінування того чи іншого фінансового інструменту (ринок акцій, облігацій тощо).

Розпорене кредитування - кредит МВФ для підтримки середньострокових програм (3-4 роки) подолання труднощів платіжного балансу, причиною яких є макроекономічні та структурні проблеми, звичайно за ставкою 4,5% річних.

Розширене фінансування - кредит МВФ для структурної перебудови зовнішніх розрахунків, якщо наявні серйозні порушення платіжного балансу (до 3 років), відсоткова ставка 0,5%.

Роловерний кредит - кредит, що видається на 5-10 років, причому весь договірний строк ділиться на періоди по 3-6 місяців. Тверда відсоткова ставка встановлюється лише для першого періоду, а для кожного наступного вона коректується з урахуванням зміни цін та валютних курсів на міжнародному грошовому ринку.

Роялті - періодичні процентні відрахування, які встановлюються у вигляді фіксованих ставок на підставі розрахунку фактичного економічного результату використання придбаної науково-технічної продукції та виплачуються ліцензіатом через визначені узгоджені у договорі проміжки часу.

Світова валютна система (СВС) - форма організації міжнародних грошових відносин, що історично склалася та закріплена міждержавними домовленостями.

Спеціальна (вільна) економічна зона - частина території країни з особливим юридичним і економічним статусом, на якій товари розглядаються як об'єкти, що знаходяться за межами національної митної

території, і тому не піддаються звичайному митному контролю й оподатковуванню, створюючи сприятливі умови для залучення іноземних інвестицій.

Спільний ринок - форма економічної інтеграції, яка передбачає «чотири свободи», тобто вільний рух товарів, робочої сили, капіталу, а також вільне створення центрів підприємницької діяльності

Справедливий і рівноправний режим - правова вимога до держав відноситися до інвестицій на справедливій і рівноправній основі разом з іншими режимами - режимом найбільшого сприяння і національним режимом.

Стабілізаційний («буферний») кредит (БСФФ) - кредит МВФ для фінансування запасів сировини в зв'язку з несприятливою кон'юнктурою на світових ринках (на 3-5 років).

Субсидія - грошова виплата, направлена на підтримку національних виробників і непрямую дискримінацію імпорту.

Теорія абсолютних переваг («absolute advantage theory») - країни експортують ті товари, які вони виробляють з меншими витратами (у виробництві яких вони мають абсолютну перевагу), й імпортують ті товари, які виробляються іншими країнами з меншими витратами (у виробництві яких перевага належить їх торговельним партнерам).

Теорія порівняльних переваг («comparative advantage theory») - країна має спеціалізуватися на виробництві й експорті тих товарів, які вона може виробляти за відносно нижчих витрат, та імпортувати ті з них, виробництво яких обходиться їй відносно дорожче.

Теорія пропорційності чинників виробництва Хекшера-Оліна-Самуельсона - країни прагнуть експортувати товари, які вимагають значних витрат чинників виробництва, що вони мають у своєму розпорядженні у відносному надлишку, і невеликих витрат дефіцитних для них чинників в обмін на товари, які виробляються з використанням чинників у зворотній пропорції.

Технологічна ємність торгівлі - частка витрат на дослідження і розробки в загальному обсязі виробництва і торгівлі товарами окремих галузей.

Товари, що не торгуються, (nontradablegoods) - товари, які споживаються в тій же країні, де й вироблені, і не переміщуються між країнами.

Товари, що торгуються, (tradablegoods) - товари, які можуть пересуватися між різними країнами.

Товарний знак - товарна марка, що зареєстрована у встановленому порядку і має юридичний захист.

Торги - один із найпоширеніших видів сучасної торгівлі, їх сутність полягає в укладанні договорів купівлі-продажу (або підяду) через проведення конкурсу серед продавців певного товару.

Торгово-посередницькі операції - операції, пов'язані з купівлею-продажем товарів і послуг, що виконуються за дорученням виробника або покупця незалежним від нього торговим посередником на основі укладеної між ними угоди або окремого доручення.

Трансферна ціна - внутрішня розрахункова ціна, за якою відбувається торгівля між підрозділами однієї компанії, які знаходяться в різних країнах.

Ф'ючерсні контракти - угоди про купівлю чи продаж визначеної кількості товару (активу) на визначену дату в майбутньому за ціною, встановленою в момент укладання угоди.

Факторинг - придбання банком або спеціалізованою факторинговою компанією права вимоги щодо виплат за фінансовими зобов'язаннями здебільшого у формі дебіторських рахунків за поставлені товари чи послуги.

Факторні послуги - платежі, що виникають у зв'язку з міжнародним рухом факторів виробництва, перш за все, капіталу і робочої сили.

Фінансовий ринок - сукупність обмінно-перерозподільних відносин, пов'язаних із процесами купівлі-продажу фінансових ресурсів, необхідних для здійснення виробничої та фінансової діяльності.

Фінансові кредити - кредити, які не мають цільового призначення і можуть використовуватися позичальниками на будь-які цілі.

Фінансування системних перетворень (СТФ) - кредит МВФ для країн із перехідною економікою, які мали значні проблеми з платіжним балансом внаслідок переходу від торгівлі на базі неринкових цін до торгівлі на ринковій основі.

Фінансування структурної перебудови (САФ) - кредит МВФ для надання пільгової допомоги найменш забезпеченим країнам-членам Фонду.

Фірмовий (комерційний) кредит - позика, яка надається експортером однієї країни імпортеру іншої у вигляді відстрочки платежу; це комерційний кредит у зовнішній торгівлі.

Форвардний контракт - угода, що укладається між контрагентами поза фондовою біржею щодо майбутнього постачання предмета контракту.

Форфейтинг - форма кредитування експортерів, продавців при продажу товарів, яка найчастіше застосовується у зовнішньоторговельних операціях.

Ф'ючерсний контракт - угода між двома сторонами про обмін фіксованої кількості валюти на певну дату в майбутньому за заздалегідь обумовленим (терміновим) валютним курсом.

Хайринг (hiring) - середньострокова оренда на термін від року до 3-5 років. Предметом хайрингу зазвичай є транспортні засоби, дорожньо-будівельні машини, монтажне обладнання, сільськогосподарські машини.

Хеджування - операція зі страхування від ризику зміни вартості цінних паперів шляхом складання угоди учасником ринку двох протилежних угод, в одній з яких він виграє від зміни їх вартості, в іншій - програє, зводячи у такий спосіб фінансові ризики до мінімуму за рахунок взаємного погашення виграшу та програшу.

Цінний папір - документ, який засвідчує майнове право чи відношення позики власника документа щодо особи, яка випустила (емітувала) такий документ.

Чистий приплив капіталу - різниця між обсягом надходження грошових коштів з-за кордону (через позики і продаж іноземним інвесторам фінансових активів) та обсягом вивозу капіталу у формі позичок іноземним позичальникам чи купівлі фінансових активів зарубіжних емітентів.

Штрихове кодування товарів - метод кодування інформації про всі параметри виробленої продукції за допомогою спеціальної розробленої міжнародної стандартизованої системи.

Штриховий код - код, товарний знак, який наноситься на товар або його упаковку у вигляді паралельних ліній різної товщини, що кодують послідовність цифр.

Ярмарок - одна з форм міжнародної торгівлі, що є торгівлею за зразками, описами, каталогами (товар, як правило, відсутній).

2. ЗНАЧЕННЯ МІЖНАРОДНИХ ЕКОНОМІЧНИХ ВІДНОСИН ДЛЯ ЗДОБУВАЧІВ ВИЩОЇ ОСВІТИ ПЕРШОГО (БАКАЛАВРСЬКОГО) РІВНЯ СПЕЦІАЛЬНІСТЬ 291 «МІЖНАРОДНІ ВІДНОСИНИ, СУСПІЛЬНІ КОМУНІКАЦІЇ ТА РЕГІОНАЛЬНІ СТУДІЇ»

Підготовка фахівців у сфері міжнародних відносин зумовлена гострою потребою як української політики, так і українського бізнесу які б добре знали та професійно орієнтувалися щодо системи спеціальних знань з проблем розвитку та сучасного стану міжнародних економічних відносин для фундаментальної та спеціальної освіти та для практичної діяльності за фахом.

Попит на фахівців у сфері міжнародних відносин на ринку праці з кожним роком зростає. Така тенденція на світовому та національному ринку праці зумовлена попитом міжнародних компаній на альтернативні фактори економічного зростання. У центрі уваги - професіонали, які мають систему взаємопов'язаних форм, видів і різновидів бізнесу за участю іноземних партнерів за умови чіткого розмежування їх прав, дотримання та обов'язків. Деякі позитивні та перспективні зміни, які починають відбуватися в сучасному суспільно-політичному, економічному та культурному житті України, свідчать про створення необхідних умов для поступового входження нашої країни до найбільш розвинутого та інтегрованого міжнародного союзу - Європейського Союзу. Таким чином знання європейських підходів до ведення бізнесу та впровадження інновацій підвищує конкурентоспроможність фахівців з міжнародних відносин на ринку праці та забезпечує їм не лише цікаву роботу, а й гідний рівень оплати праці.

Актуальність і потреба у підготовці фахівців з міжнародних відносин зумовлена високим рівнем відкритості національних ринків, значною часткою експорту та імпорту у валовому внутрішньому продукті, а також ситуацією, коли економічне зростання в кожній країні та рівень життя населення не є значними. Також, зазначим, що реалії сьогодення свідчать, про тенденцію до економічної взаємозалежності та взаємодоповнюваності між країнами в рамках глобальних та регіональних економічних організацій, спілок, асоціацій, спільних підприємств, програм міжнародного співробітництва тощо, що постійно оновлюватиме потребу в професіоналах які б добре знали на міжнародних економічних відносинах.

Центральною категорією міжнародних економічних відносин є світова економіка, яка розглядається як сукупність національних господарств, пов'язаних один з одним системою міжнародного поділу праці, економічними і політичними відносинами. Органічною частиною світової економіки є міжнародні економічні відносини як система господарських зв'язків між фізичними і юридичними особами різних країн.

Особливість дисципліни «Міжнародні економічні відносини» полягає в тому що вона є комплексною дисципліною, яка вивчає методи дослідження тенденцій розвитку світового господарства, що охоплюють міжнародні відносини і основні аспекти їх регулювання, розвиток основних світових виробничих комплексів, фінансової і банківської сфери, міжнародної торгівлі товарами і послугами [11, с. 7].

3. МЕТОДОЛОГІЯ ВИВЧЕННЯ МІЖНАРОДНИХ ЕКОНОМІЧНИХ ВІДНОСИН

Навчальний курс «Міжнародні економічні відносини» є частиною теорії ринкової економіки, яка вивчає моделі взаємодії суб'єктів господарювання різних національностей у сфері міжнародної торгівлі, руху факторів виробництва та формування міжнародної економічної політики.

Предметом міжнародної економіки є:

- закономірності функціонування та розвитку в міжнародному масштабі ринкової системи організації господарського життя;
- закономірності формування сукупного попиту та сукупної пропозиції товарів і факторів виробництва у міжнародному обігу [7].
- інструменти аналізу та програмування відкритої національної економіки, особливо її реального, бюджетного, монетарного та зовнішнього секторів з точки зору їх взаємодії з економіками інших країн;
- тенденції розвитку міжнародних фінансових ринків та фінансових механізмів, що обслуговують функціонування міжнародної економіки;
- інституційна структура регулювання міжнародної економіки, принципи її формування, тенденції розвитку та шляхи вдосконалення [8].

Розглядаючи методологію аналізу міжнародних економічних відносин, зазначимо, що складність, багатогранність і міждисциплінарний статус будь-якої наукової проблеми приводять до необхідності її вивчення у системі координат, що задається різними рівнями методології науки.

Термін методологія трактується як система методів пізнання і практики, тобто система принципів, правил, прийомів, способів і засобів організації та побудови теоретичної і практичної діяльності, а також вчення про цю систему. Методологія носить загальний характер, але все ж вона конкретизується стосовно до різних сфер практичної і теоретичної діяльності. Іншими словами, методологія виступає як загальна система пояснювальних принципів чи підходів до пізнання [13, с. 12].

Методологія - це концептуальний виклад змісту, методів дослідження, мети, які забезпечують отримання максимально об'єктивної, точної, систематизованої інформації про процеси і явища. Методологія розглядається як система, що об'єднує відповідно до основних видів

діяльності методологію пізнання, оцінки і практичної діяльності. Діяльність характеризується, принаймні, трьома різновидами: пізнавальною, практичною і оціночною, які взаємно доповнюють одна одну в реальному житті [1, с. 61]. Тож, методологія розглядається як багато поверхнева споруда, на верхніх поверхах якої розміщуються філософська методологія, далі - загальнонаукова методологія, а на найнижчих поверхах - методологія галузевих видів науки, а всі поверхи утворюють цілісний методологічний організм [3, с. 32].

Методологію міжнародних економічних відносин слід розглядати як транскрипцію специфічної сфери діяльності щодо розвитку основних світових виробничих комплексів, фінансової і банківської сфери, міжнародної торгівлі товарами та послугами. Методологія міжнародних економічних відносин - це вчення про структуру, логічну організацію, методи і засоби щодо ефективного управління зовнішньоекономічною діяльністю. У такому розумінні методологія утворює необхідний компонент управлінської діяльності, оскільки остання стає предметом усвідомлення, навчання і раціоналізації.

Методологія у перекладі з грецької - це вчення про систему методів, теорія методів. Слово «методологія» складається зі слів «метод» і «логія». Останнє, перебуваючи в кінці складного слова, означає «вчення», тому в буквальному розумінні методологія - це вчення про метод. Базуючись на цих визначеннях, деякі автори вважають, що методологія є теорією методу теоретичного пізнання. «Методологія», у точному значенні цього слова, є вченням про методи, особливою наукою, завданням якої є розробка та удосконалення системи прийомів, способів наукового пізнання (з урахуванням семантичного значення такої її складової як «логос» - вчення, думка, поняття). Самі ж методи знаходяться поза методологією науки. Ф.Чмиленко, зазначає, що «необхідно чітко і послідовно розрізнити такі якісно різні компоненти науки, як метод і методологія» [13, с. 36]. Окремі науковці фактично ототожнюють методологію з методом науки. Методологія є системою особливих прийомів, принципів і способів вивчення загальних закономірностей виникнення, становлення та розвитку господарських явищ. Головною метою методології є вивчення засобів, методів і прийомів дослідження, за допомогою яких нове знання отримується в науці. Розвиток методології науки пов'язаний з розвитком методів наукового пізнання дійсності, загальними законами розвитку наукового знання, теорії і мови науки, перевіркою будь-якої теорії практикою. Оскільки поняття методології дуже тісно пов'язано з поняттям її методу, необхідно з'ясувати, що слід розуміти під методом наукового дослідження. У філософській літературі, як зазначає В.Воронкова, метод дослідження зазвичай визначається як шлях, спосіб, знаряддя та засіб пізнання [13, с. 6].

Одним із широко використовуваних методів наукового дослідження є аналіз. Термін аналіз походить від грец. analysis, тоб то - певний ступінь в

пізнанні, розкладання об'єкту, процесу на окремі елементи. Йдеться про перехід від опису об'єкту до виділення його структури, властивостей, стосунків між частинами. В результаті аналізу вивчають будову досліджуваного об'єкту, структуру процесу і взаємозв'язку, складну зводять до простого, класифікують структурні елементи. Мета аналізу - пізнання частин як елементів цілісного. За своєю природою аналіз суб'єктивний і нерозривно пов'язаний з синтезом - з'єднанням структурних елементів в єдине ціле. Отже, аналіз і синтез - взаємозв'язані поняття, які складають основу пізнавальної діяльності. Аналіз завжди пов'язаний зі збором і емпіричним описом даних.

Метод мікро- та макроаналізу міжнародних економічних відносин здійснюються на різних рівнях, це означає, що пошуки проводяться, з одного боку на рівні зовнішньоекономічної діяльності підприємства, а з іншого боку на рівні міждержавних і наддержавних економічних стосунків.

Ще не менш важливим методом у вивченні міжнародних економічних відносин є системний метод пізнання - найбільш ефективний науковий метод у сфері суспільно-політичних і економічних стосунків. Саме системний метод дозволяє отримати об'єктивну інформацію про процеси які відбуваються [1, с. 76]. Методологія та специфіка системного підходу визначається тим, що він орієнтує дослідження на розкриття цілісності об'єкту і механізмів, що забезпечують її, на виявлення багатобразних типів зв'язків складного об'єкту і зведення їх в єдину теоретичну картину. Принцип системності дозволяє отримати цілісну модель досліджуваного об'єкта в усій сукупності його прямих і зворотних та координаційних зв'язків, виокремити його основні системні ознаки - елементний склад, мету, зміст, функціонування та реалізацію.

В основу же системно-структурного підходу покладено концепцію людини як багаторівневої живої системи, і структурні елементи містять п'ять основних рівнів: структурний, функціональний, психічний, свідомий і поведінково-діяльнісний. Поведінка і діяльність людини при цьому розглядаються як результат взаємодії всіх зазначених рівнів системи, спрямованої на збереження її цілісності та життєвості. Оскільки людина є відкритою соціально-інтегрованою системою, її поведінку потрібно розглядати як таку, що визначається природно-соціальним середовищем, а також сутністю зв'язків, відносин та станів у системі «людина-середовище».

Порівняльно-історичні методи включають методи історичного опису, конкретного аналізу, порівняльний метод, методи періодизації: хронологічний, прогностичний, ретроспективний, проблемно-хронологічний. За допомогою названих методів вивчають явища і факти в тісному зв'язку з історією міжнародних економічних відносин [9, с.9]. Тож, за допомогою історичного і логічного методу вивчаються історичні етапи розвитку конкретних міжнародних економічних відносин, визначаються тенденції їхнього розвитку, передбачаються можливі варіанти подальшого перебігу подій.

Наступний метод який широко використовується при вивченні міжнародних економічних відносин це структурно-функціональний аналіз. В процесі аналізу встановлюються взаємозв'язки і взаємовідносини структурних елементів і підсистеми. Взаємозв'язки в структурній системі визначаються функціональними стосунками між складовими системи, а також між самою системою і її оточенням. Тож, функціональний аналіз є дослідженням моделей міжнародних економічних відносин і стосунків з метою оптимізації їх елементів і структури.

За допомогою економіко-математичних методів відбувається обчислення кількісних показників.

Статистично-графічний метод дозволяє визначити й порівняти кількісні показники.

Щодо методу моделювання, який також використовується в системі міжнародних економічних відносин, то він базується на використанні попередніх методів і є важливим для прогнозування розвитку того чи іншого міжнародного явища.

Також, зазначимо, що дослідження міжнародних економічних відносин не дасть достатньо достовірних результатів, якщо не враховувати взаємопов'язаність, єдність міжнародних явищ і процесів між собою, а також з національними господарськими явищами і процесами.

Тож, метод аналізу міжнародних економічних відносин базується на уявленні про загальну економічну рівновагу сукупного попиту і пропозиції як ідеального стану міжнародної економіки. Сукупний попит і сукупна пропозиція широко інтерпретуються як попит і пропозиція товарів як на мікро, так і на макрорівні, на національному та міжнародному рівнях.

4. ТЕМИ СЕМІНАРСЬКИХ ТА ПРАКТИЧНИХ ЗАНЯТЬ

Таблиця 6.1 - Темі семінарських та практичних занять

№п/п	Назва теми
1	2
1	Тема 1. Сутність та форми міжнародних економічних відносин 1.1. Передумови розвитку міжнародних економічних відносин. 1.2. Середовище розвитку міжнародних економічних відносин. 1.3. Фактори розвитку міжнародних економічних відносин.
2	Тема 2. Зародження та розвиток господарських зв'язків в доісторичні та стародавні часи 2.1. Два типи стародавніх політико-господарських систем. 2.2. Зовнішня торгівля як основна форма міждержавних економічних відносин. 2.3. Роль держави в розвитку зовнішньоторговельних відносин. 2.4. Колонізація земель: її вплив на міжнародні економічні відносини. 2.5. Грошові відносини в стародавні часи.
3	Тема 3. Інтеграційні та глобалізаційні виміри міжнародних економічних відносин 3.1. Економічна та політична інтеграція. 3.2. Основні форми сучасної економічної інтеграції. 3.3. Рівні взаємодії економічних систем у процесі економічної інтеграції.
4	Тема 4. Міжнародна торгівля як форма міжнародних економічних відносин 4.1. Зовнішня та міжнародна торгівля. 4.2. Структура світового товарообігу. 4.3. Сутність та особливості тарифних методів державного регулювання зовнішньоторговельних відносин.
5	Тема 5. Міжнародна міграція робочої сили як форма міжнародних економічних відносин 5.1. Види міжнародної міграції робочої сили. 5.2. Причини існування міжнародної трудової міграції. 5.3. Методи та рівні державного регулювання міграції робочої сили.
6	Тема 6. Сутність, етапи формування та структура світового ринку товарів та послуг 6.1. Особливості конкурентної боротьби на світовому ринку. 6.2. Форми та методи міжнародної торгівлі на сучасному світовому ринку. 6.3. Міжнародні економічні відносини у сфері послуг.
7	Тема 7. Міжнародний рух капіталу як форма міжнародних економічних відносин 7.1. Фактори стимулювання міжнародного руху капіталу. 7.2. Етапи виникнення і розвитку процесу міжнародного руху капіталу. 7.3. Форми міжнародного руху капіталу.

Продовження таблиці 4.1.

1	2
8	<p>Тема 8. Міжнародний кредит в системі міжнародних економічних відносин</p> <p>8.1. Форми та інструменти міжнародного кредитування.</p> <p>8.2. Класифікація міжнародних кредитів.</p> <p>8.3. Види міжнародних банків.</p>
9	<p>Тема 9. Світова валютна система і міжнародні валютно-фінансові відносини</p> <p>9.1. Сутність валютно-фінансових відносин і механізм міжнародних розрахунків.</p> <p>9.2. Валютний курс та режими його регулювання.</p> <p>9.3. Еволюція світової валютної системи.</p> <p>9.4. Платіжний баланс країни.</p>
10	<p>Тема 10. Міжнародна виробнича інфраструктура</p> <p>10.1. Поняття і класифікація міжнародної інфраструктури.</p> <p>10.2. Інфраструктури на макро-, мезо- і мікрорівнях економіки.</p> <p>10.3. Сутність та функції виробничої інфраструктури.</p>
11	<p>Тема 11. Міжнародний науково-технологічний обмін</p> <p>11.1. Технології в системі світового виробництва</p> <p>11.2. Світовий ринок технологій</p> <p>11.3. Класифікація технологій.</p> <p>11.4. Міжнародна передача технологій. Міжнародне технологічне сприяння.</p>
12	<p>Тема 12. Міжнародна інвестиційна діяльність</p> <p>12.1. Форми міжнародної інвестиційної діяльності.</p> <p>12.2. Прямі і портфельні інвестиції.</p> <p>12.3. Сутність і мотивація міжнародного бізнесу.</p> <p>12.4. Міжнародний ринок капіталу.</p>

5. ЗАВДАННЯ ДЛЯ САМОСТІЙНОЇ РОБОТИ

Таблиця 5.1 - Завдання для самостійної роботи

№п/п	Назва теми та завдання для самостійної роботи
1	2
1	<p>Тема 1. Сутність та форми міжнародних економічних відносин</p> <p><i>Завдання:</i> Проаналізуйте особливості держави як суб'єкта міжнародних економічних відносин.</p>
2	<p>Тема 2. Зародження та розвиток господарських зв'язків в доісторичні та стародавні часи</p> <p><i>Завдання:</i> Проаналізуйте особливості міграції робочої сили у Стародавньому Світі.</p>
3	<p>Тема 3. Інтеграційні та глобалізаційні виміри міжнародних економічних відносин</p> <p><i>Завдання:</i> Проаналізуйте вплив на економічну безпеку національних економік всередині інтеграційних об'єднань.</p>
4	<p>Тема 4. Міжнародна торгівля як форма міжнародних економічних відносин</p> <p><i>Завдання:</i> Проаналізуйте основні макроекономічні теорії міжнародної торгівлі: меркантилістська, класична (теорії абсолютних і порівняльних переваг), неокласична (теорія Хекшера - Оліна - Самуельсона, неофакторні теорії) альтернативна теорії міжнародної торгівлі.</p>
5	<p>Тема 5. Міжнародна міграція робочої сили як форма міжнародних економічних відносин</p> <p><i>Завдання:</i> Проаналізуйте головні причини інтелектуальної міграції.</p>
6	<p>Тема 6. Сутність, етапи формування та структура світового ринку товарів та послуг</p> <p><i>Завдання:</i> Проаналізуйте методологічні підходи до структурування світового ринку товарів та послуг.</p>
7	<p>Тема 7. Міжнародний рух капіталу як форма міжнародних економічних відносин</p> <p><i>Завдання:</i> Проаналізуйте наслідки вивозу капіталу.</p>
8	<p>Тема 8. Міжнародний кредит в системі міжнародних економічних відносин</p> <p><i>Завдання:</i> Проаналізуйте проблеми зовнішньої заборгованості та її чинники.</p>
9	<p>Тема 9. Світова валютна система і міжнародні валютно-фінансові відносини</p> <p><i>Завдання:</i> Проаналізуйте чинники, що впливають на стан платіжного балансу та його регулювання.</p>

Продовження таблиці 5.1

1	2
10	<p>Тема 10. Міжнародна виробнича інфраструктура</p> <p><i>Завдання:</i> Проаналізуйте як різняться розвиток транспортної системи в розвинених країнах і країнах, що розвиваються?</p>
11	<p>Тема 11. Міжнародний науково-технологічний обмін</p> <p><i>Завдання:</i> Проаналізуйте міжнародну спеціалізацію та кооперування виробництва (МСКВ).</p>
12	<p>Тема 12. Міжнародна інвестиційна діяльність</p> <p><i>Завдання:</i> Проаналізуйте як впливає динаміка показників чистих інвестицій на економічний розвиток країни?</p>

6. ЗМІСТ КУРСУ «МІЖНАРОДНІ ЕКОНОМІЧНІ ВІДНОСИНИ»

ТЕМА 1. СУТНІСТЬ ТА ФОРМИ МІЖНАРОДНИХ ЕКОНОМІЧНИХ ВІДНОСИН

Предмет і завдання дисципліни «Міжнародні економічні відносини». Сутність міжнародних економічних відносин. Форми прояву міжнародних економічних відносин. Середовище розвитку міжнародних економічних відносин. Світове господарство: основні риси та структура. Міжнародні економічні відносини в системі світового господарства. Міжнародний поділ праці, міжнародна спеціалізація та кооперація виробництва.

ТЕМА 2. ЗАРОДЖЕННЯ ТА РОЗВИТОК ГОСПОДАРСЬКИХ ЗВ'ЯЗКІВ В ДОІСТОРИЧНІ ТА СТАРОДАВНІ ЧАСИ

Передісторія формування міжнародних економічних відносин. Формування стародавніх цивілізацій. Природно-кліматична диференціація як передумова становлення міжнародних економічних відносин. Особливості матеріального виробництва в стародавніх цивілізаціях. Становлення зовнішньоекономічних зв'язків у IV-II тисячоліттях до н.е. Особливості розвитку торгових шляхів. Формування інституту тамкару (купців) у Шумері, Вавилонії, Ассирії, Угаріті та Каніші. Роль держави в організації міжнародних економічних відносин. Вплив колонізації земель та розвитку ремісництва на поширення зовнішньої торгівлі у I тисячолітті до н.е. Формування торговельних потоків на зламі I-II тисячоліть до н.е. Фінікійська колонізація басейну Середземного моря. Велика грецька колонізація VIII-VI ст. до н.е. Розвиток транзитної торгівлі. Вплив зовнішньоекономічної діяльності на розвиток товарно-грошових відносин. Виникнення монет і формування грошових систем. Початки формування банківської справи: операції трапедзидів у Греції та аргентаріїв у Римі. Поширення купецьких об'єднань - фіасів у Греції. Особливості міграції робочої сили у Стародавньому Світі. Поділ сфер впливу у міжнародній торгівлі Стародавнього Світу.

ТЕМА 3. ІНТЕГРАЦІЙНІ ТА ГЛОБАЛІЗАЦІЙНІ ВИМІРИ МІЖНАРОДНИХ ЕКОНОМІЧНИХ ВІДНОСИН

Сутність інтеграційних процесів у світовому господарстві. Вплив інтеграційних процесів на систему міжнародних економічних відносин. Характеристика основних інтеграційних угруповань. Впливу на економічну безпеку національних економік всередині інтеграційних об'єднань.

ТЕМА 4. МІЖНАРОДНА ТОРГІВЛЯ ЯК ФОРМА МІЖНАРОДНИХ ЕКОНОМІЧНИХ ВІДНОСИН

Суть та значення міжнародної торгівлі. Основні теорії міжнародної торгівлі. Основні макроекономічні теорії міжнародної торгівлі:

меркантилістська, класична (теорії абсолютних і порівняльних переваг), неокласична (теорія Хекшера - Оліна - Самуельсона, неофакторні теорії) альтернативна теорії міжнародної торгівлі. Міжнародна торгівля: сутність та показники. Зовнішня торгівля. Форми міжнародної торгівлі: міжнародна торгівля товарами, міжнародна торгівля послугами. Регулювання міжнародної торгівлі: види та інструменти. Світові ринки товарів та послуг.

ТЕМА 5. МІЖНАРОДНА МІГРАЦІЯ РОБОЧОЇ СИЛИ ЯК ФОРМА МІЖНАРОДНИХ ЕКОНОМІЧНИХ ВІДНОСИН

Сутність та специфіка світового ринку праці. Визначення ринку праці та ринку робочої сили. Характеристики ринку праці: сукупність економічних зв'язків між попитом та пропозицією робочої сили; місце перетинання різних економічних і соціальних інтересів і функцій; поле взаємовідносин окремого підприємства і його працівників, потенційних або фактичних. Особливості ринку праці. Функція та сегментація світового ринку праці. Поняття та причини міжнародної міграції робочої сили. Види міжнародної міграції робочої сили. Інтелектуальна міграція й проблема «відпливу умів». Головні причини інтелектуальної міграції. Сучасні центри тяжіння та основні наслідки міграції робочої сили. Регулювання міжнародної міграції робочої сили.

ТЕМА 6. СУТНІСТЬ, ЕТАПИ ФОРМУВАННЯ ТА СТРУКТУРА СВІТОВОГО РИНКУ ТОВАРІВ ТА ПОСЛУГ

Сутність та структура світового ринку товарів та послуг. Механізм формування світового ринку товарів і послуг. Сучасний світовий ринок товарів і послуг. Модель механізму формування світового ринку. Методологічні підходи до структурування світового ринку товарів та послуг. Стандартизація товарів на світовому ринку. Міжнародні товарні номенклатури. Сучасні тенденції розвитку світового ринку товарів та послуг. Особливості конкурентної боротьби на світовому ринку. Монополізація світового ринку товарів та послуг. Види конкуренції та їх використання у світовій практиці. Сутність та основні види світових цін. Методи міжнародної торгівлі на сучасному світовому ринку. Форми міжнародної торгівлі за специфікою взаємодії суб'єктів. Міжнародні економічні відносини у сфері послуг. Специфічні риси міжнародної торгівлі послугами. Класифікація послуг. Міжнародні поїздки як форма міжнародної торгівлі послугами.

ТЕМА 7. МІЖНАРОДНИЙ РУХ КАПІТАЛУ ЯК ФОРМА МІЖНАРОДНИХ ЕКОНОМІЧНИХ ВІДНОСИН

Основи міжнародного руху капіталу. Етапи виникнення і розвитку процесу міжнародного руху капіталу. Передумови, що обумовлюють міжнародний рух капіталу. Основні риси міжнародного руху капіталу. Суть і причини вивезення капіталу. Класифікація форм міжнародного руху капіталу. Форми міжнародної міграції інвестиційного капіталу. Схема основних форм вивозу капіталу. Міжнародні потоки капіталу: державні (офіційні) й недержавні (приватні). Властивості вивозу капіталу. Структура фінансового ринку. Наслідки вивозу капіталу.

ТЕМА 8. МІЖНАРОДНИЙ КРЕДИТ В СИСТЕМІ МІЖНАРОДНИХ ЕКОНОМІЧНИХ ВІДНОСИН

Міжнародні кредитні відносини і рух міжнародного капіталу. Міжнародний кредит, його принципи та функції. Принципи міжнародного кредиту. Фактори поширення кредитних відносин у міжнародній сфері. Структура світового ринку позичкових капіталів. Географічна структура світового ринку. Інституціональна структура світового ринку позичкових капіталів. Структура євrorинку. Форми та інструменти міжнародного кредитування. Класифікація міжнародних кредитів. Валютно-фінансові умови операції міжнародного кредиту. Види міжнародних банків. Особливості сучасного етапу розвитку міжнародного банківського кредитування. Проблема зовнішньої заборгованості та її чинники. Методи реструктуризації зовнішнього боргу.

ТЕМА 9. СВІТОВА ВАЛЮТНА СИСТЕМА І МІЖНАРОДНІ ВАЛЮТНО-ФІНАНСОВІ ВІДНОСИНИ

Валюта та валютні курси. Національна і світова валютні системи та їх елементи. Основні елементи національної і світової валютних систем. Класифікація валют. Міжнародна ліквідність та засоби міжнародних розрахунків. Види валютних ринків і валютні операції. Валютні обмеження. Валютні відносини та платіжний баланс. Номінальний та реальний валютний курс. Валютна політика. Валютний ризик та методи управління ним. Еволюція світової валютної системи. Золотий стандарт. Бреттон-Вудська валютна система. Ямайська валютна система. Європейська валютна система. Платіжний баланс країни: функції, структура, рівновага. Чинники, що впливають на стан платіжного балансу та його регулювання.

ТЕМА 10. МІЖНАРОДНА ВИРОБНИЧА ІНФРАСТРУКТУРА

Поняття і класифікація міжнародної інфраструктури. Інфраструктури на макро-, мезо- і мікрорівнях економіки. Сутність та функції виробничої інфраструктури. Класифікація виробничої інфраструктури. Міжнародна виробнича інфраструктура: поняття, сутність, складові. Характеристика основних підсистем міжнародної виробничої інфраструктури. Тенденції у

світовій транспортній системі. Повітряний транспорт. Автомобільний транспорт. Залізничний транспорт. Трубопровідний транспорт. Морський транспорт. Міжнародний зв'язок. Міжнародний електрозв'язок. Супутникова система зв'язку.

ТЕМА 11. МІЖНАРОДНИЙ НАУКОВО-ТЕХНОЛОГІЧНИЙ ОБМІН

Сутність міжнародного науково-технологічного обміну (МНТО). Поняття міжнародного науково-технологічного обміну. Носії технологій. Особливості сучасного міжнародного науково-технологічного обміну. Класифікація високих технологій для експорту та імпорту продуктів. Міжнародний науково-технологічний обмін в Україні. Доцільність і форми міжнародної передачі технології. Передумови участі в МНТО на макро- та мікрорівнях. Економічна доцільність експорту та імпорту технології. Форми міжнародної передачі технології. Моделі технологічного маркетингу. Вартісна оцінка технології на світових ринках. Типи економічного механізму передачі технологій. Методи цінових розрахунків при реалізації науково-технічної продукції. Міжнародна спеціалізація та кооперування виробництва (МСКВ).

ТЕМА 12. МІЖНАРОДНА ІНВЕСТИЦІЙНА ДІЯЛЬНІСТЬ

Сутність, мета та функції міжнародних інвестицій. Поняття та економічна сутність інвестицій. Функціонально-елементний склад інвестицій. Міжнародні інвестиції, їх систематизація та особливості. Міжнародний інвестиційний ринок та інвестиційні ресурси. Сутність та складові міжнародного інвестиційного ринку. Класифікація інвестицій за об'єктами інвестування. Інфраструктура міжнародного інвестування. Кон'юнктура інвестиційного ринку та інвестиційний ризик. Міжнародна підприємницька інвестиційна діяльність. Форми та мотивація міжнародної підприємницької інвестиційної діяльності. Контрактні та інвестиційні форми міжнародного бізнесу. Систематизація інвестиційних цінних паперів. Портфельне інвестування в цінні папери. Політика регулювання і стимулювання інвестицій. Цілі, принципи, форми державного регулювання інвестиційної діяльності. Спеціальні економічні зони та індустріальні парки як механізми залучення інвестицій.

7. ЗАГАЛЬНІ РЕКОМЕНДАЦІЇ ДЛЯ ПІДГОТОВКИ ДО СЕМІНАРСЬКИХ ТА ПРАКТИЧНИХ ЗАНЯТЬ

Освітній процес в Дніпропетровському державному університеті внутрішніх справ реалізується в таких формах: лекційні заняття, виконання індивідуальних завдань, семінарські та практичні заняття, контрольні заходи, самостійна робота. За освітньо-професійною програмою «Міжнародні відносини, суспільні комунікації та регіональні студії» акцент робиться на студентоцентричному навчанні, на основі збалансованої аудиторної та самостійної роботи.

Ефективною формою організації навчання у закладах вищої освіти є семінарські та практичні заняття, з якими органічно поєднуються лекції. Кожен із цих видів занять має свою дидактичну мету.

Семінарське заняття - це навчальне заняття у формі обговорення, дискусії за попередньо визначеними питаннями теми, за якими здобувачі вищої освіти готують доповіді, реферати, завдання, есе тощо.

Основна мета семінарського заняття - формування вмінь і навичок самостійної роботи, систематизації і узагальнення знань, аналізу літератури, виявлення системи знань та оцінки знань, умінь та навичок (див.рис. 7.1).

Рисунок 7.1. Мета проведення семінарського заняття [5, с.130]

Семінарське заняття передбачає використання інноваційних технологій (колективної розумової діяльності, проведення навчальних дискусій, навчання на основі вирішення конкретних ситуацій; ігрового,

кооперативного, проблемного, проектного навчання). Доцільним є використання дискусійних форм і методів інтерактивного навчання (діалог, групова дискусія, розбір ситуацій із практики, аналіз ситуацій морального вибору); ігрових методів інтерактивного навчання (дидактичні, ділові, рольові організаційно-діяльнісні ігри, квести); тренінгів як форми комплексного використання інтерактивних методів і прийомів навчання тощо [10, с. 23].

Семінарські заняття тісно пов'язані з лекціями та зорієнтовані на формування у здобувачів вищої освіти умінь і навичок самостійно здобувати знання. Вони сприяють розвитку пізнавальної активності й самодіяльності здобувачів вищої освіти більшою мірою, аніж будь-які інші форми організації навчання; розвивають логічне мислення, спонтанне мовлення, уміння висловлювати й аргументувати власні думки, критично аналізувати аргументи опонентів, а також допомагають глибокому засвоєнню фундаментальних знань, формуванню переконань, виробленню активної життєвої позиції.

Семінарські заняття виконують такі основні функції, як:

- навчальну (поглиблення, конкретизацію, систематизацію знань, засвоєних під час лекційних занять та у процесі самостійної підготовки до семінару);

- розвивальну (розвиток логічного мислення студентів, набуття ними умінь працювати з різними літературними джерелами, формування умінь і навичок аналізу фактів, явищ, проблем тощо);

- виховну (патріотичне виховання, виховання економічної, екологічної культури і мислення, прищеплення інтересу до вивчення конкретної дисципліни та до фаху, формування потреби здорового способу життя тощо);

- діагностично-корекційну (контроль за якістю засвоєння студентами навчального матеріалу, виявлення прогалин його засвоєнні та їх подолання) та ін.

Щодо **практичних занять**, то це форма навчального заняття, на якому НПП організує детальний розгляд здобувачами вищої освіти окремих теоретичних положень навчальної дисципліни і формує уміння і навички їх практичного застосування шляхом виконання відповідно поставлених завдань. У структурі практичного заняття домінує самостійна робота студентів [12, с. 165]

Таку форму занять проводять, як правило, у лабораторіях або аудиторіях, обладнаних необхідними технічними засобами навчання, обчислювальною технікою [4, с. 232].

Перелік тем практичних занять визначається програмою навчальної дисципліни «Міжнародні економічні відносини».

Практичне заняття включає проведення контролю знань, умінь та навичок, постановку загальної проблеми (завдання) НПП та її обговорення за участю здобувачів вищої освіти, розв'язання задач з їх обговоренням, вирішення контрольних завдань, їх перевірка та оцінювання.

Отже, практичне заняття включає:

- проведення попереднього контролю знань, умінь і навичок здобувачів вищої освіти;
- постановку загальної проблеми викладачем та її обговорення за участю здобувачів вищої освіти;
- розв'язування контрольних завдань, їх перевірку та оцінювання [10].

Оцінки, одержані студентом на семінарських та практичних заняттях, враховуються при визначенні підсумкової оцінки з даної навчальної дисципліни.

Таким чином, зазначимо, що семінарські та практичні заняття дозволяють здобувачам вищої освіти якнайкраще засвоїти матеріал курсу «Міжнародні економічні відносини». На семінарських та практичних заняттях з дисципліни «Міжнародні економічні відносини» спеціальності 291 «Міжнародні відносини, суспільні комунікації та регіональні студії» переважно використовуються індивідуальні роздаткові матеріали (офлайн-навчання), відео, аудіо-, комп'ютерна техніка (онлайн-навчання), що допомагає формуванню професійного потенціалу майбутніх фахівців.

8. РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА ДЛЯ ВСЬОГО НАВЧАЛЬНОГО КУРСУ

Основні нормативні акти:

1. Конституція України (зі змінами, внесеними згідно із Законом України № 2680-VIII від 07.02.2019). *Відомості Верховної Ради України. 2019. № 9. Ст. 50* (дата звернення 29.08.22р.).
2. Закон України «Про зовнішньоекономічну діяльність». Верховна Рада УРСР; Закон від 16.04.1991 № 959-XII (Редакція від 01.08.2021). URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/959-12> (дата звернення 29.12.22р.).
3. Закон України «Про засади внутрішньої і зовнішньої політики» від 1 липня 2010 р. URL: <http://zakon.rada.gov.ua/cgi-bin/laws/main.cgi?nreg=2411-17> (дата звернення 29.08.22р.).
4. Закон України «Про режим іноземного інвестування». URK: <http://www.rada.gov.ua> (дата звернення 29.08.22р.).

Підручники:

1. Гуткевич С.О. Міжнародна економіка: підруч. / С.О. Гуткевич, М.Д.Корінько, Ю.М.Сафонов. 3-е вид., перероблене та доповнене. Вид-во «Діса Плюс», 2021. 428 с.
2. Мазаракі А.А. Міжнародні економічні відносини / А.А. Мазаракі. Київ, 2017. 612 с.

Навчальні посібники, інші дидактичні та методичні матеріали:

1. Владіміров С. Міжнародні економічні відносини. К.: ЦНЛ. 2019. 256с.
2. Дахно І.І. Зовнішньоекономічна діяльність: навч. посіб. / за ред. І. І. Дахна. Київ: Центр учбової літератури. 2018. 355 с.
3. Зінчук Т. Міжнародні економічні відносини та зовнішньоекономічна діяльність. К.: ЦНЛ. 2019. 512с.
4. Кобилін А. Системи обробки економічної інформації. К.: ЦНЛ. 2019. 234с.
5. Козак Ю. Міжнародні економічні відносини. К.:ЦНЛ. 2019. 400с.
6. Лебедева О. Міжнародна економіка. К.: ЦНЛ. 2019. 413с.
7. Маркетинговий аналіз суб'єктів господарювання [Текст]: практикум / уклад.: Т.В. Князева, А.В. Шевченко; Нац. авіац. ун-т. К.: НАУ, 2019. 49 с.
8. Міжнародні економічні відносини: навчальний наочний посібник для студентів першого (бакалаврського) рівня спеціальності 073 «Менеджмент» освітньої програми «Менеджмент і бізнесадміністрування» / КПІ ім. Ігоря Сікорського; уклад.: В.В. Дергачова, К.О. Кузнецова, І.М. Манаєнко, В.А. Мельникова, О.С. Ченуша – Київ: КПІ ім. Ігоря Сікорського, 2021. 340 с.
9. Світове господарство і міжнародні економічні відносини

[Електронний ресурс]: навчальний посібник / С. В. Бестужева, В. А. Вовк, В. О. Козуб та ін.; за заг. ред. д-ра екон. наук, професора Т. В. Шталь. Харків: ХНЕУ ім. С. Кузнеця, 2020. 239 с.

10. Світове господарство і міжнародні економічні відносини: навчальний посібник [Електронний ресурс] / С. В. Бестужева, В. О. Козуб, Н. В. Проскурніна, В. А. Вовк, Ю. Б. Доброскок. Харків: ХНЕУ ім. С. Кузнеця, 2020. 166 с.

Монографії та інші наукові видання:

1. Крайнік О.М., Куріс Ю.В., Сергієнко Т.І. Теоретико-концептуальні аспекти взаємозв'язку економіки і політики в сучасному суспільстві. *The II International Science Conference on Science and practical Technologies, January 26 -29, 2021, Luxembourg, Luxembourg, 2021.* С. 105-109.

2. Крайнік О.М., Сергієнко Т.І. Теоретико-методологічні засади управління інвестиційно-інноваційною діяльністю промислових підприємств. *Збірник матеріалів XIII Міжнародної науково-практичної конференції «Управління соціально-економічним розвитком регіонів та держави»* / [за ред. А.В. Череп]. Запоріжжя: Видавництво ЗНУ, 2019. С.47-48.

3. Промисловий потенціал складних соціально-економічних систем цифрового суспільства: макро-, мезо- та мікрорівень; колективна монографія/ за ред. д.філософ.н., проф. Воронкової В.Г., д.е.н., проф. Метеленко Н.Г. Запоріжжя: Видавничий дім «Гельветика». 2022. 480 с.

4. Рябінін Є.В., Сергієнко Т.І. Напрями формування зовнішньої політики України на сучасному етапі. *Тиждень науки-2021.* Юридичний факультет. Тези доповідей науково-практичної конференції, Запоріжжя, 19-23 квітня 2021 р. [Електронний ресурс] / Редкол.: В. В. Наумик (відпов. ред.) Електрон. дані. Запоріжжя: НУ «Запорізька політехніка», 2021. С. 171-175. 1 електрон. опт. диск (DVD-ROM); 12 см. Назва з тит. екрана.

5. Сергієнко Т.І. Концептуальні основи міжнародних відносин. *Інноваційні рішення в економіці, бізнесі, суспільних комунікаціях та міжнародних відносинах: матеріали Міжнародної науково-практичної інтернетконференції.* Дніпро: Університет митної справи та фінансів, 2021. С. 612-614.

6. Управління сталим розвитком промислового підприємства: теорія і практика: колективна монографія / За ред. д. філософ. н., проф. Воронкової В. Г., д. е. н., проф. Метеленко Н. Г.; МОН України, ІННІ ЗНУ. Запоріжжя: «Видавничий дім «Гельветика», 2021. 440с.

Інші джерела:

1. Національна бібліотека України імені В.І.Вернадського, електронні фахові видання. URL: <http://www.nbuv.gov.ua> (дата звернення 11.11.21).

2. Львівська національна наукова бібліотека імені В.Стефаника. URL: <http://www.library.lviv.ua/> (дата звернення 11.11.21).

3. Національна історична бібліотека України. URL: <http://www.dibu.kiev.ua/> (дата звернення 11.11.21).
4. Національна парламентська бібліотека України. URL: <http://www.nplu.org/> (дата звернення 11.11.21).
5. Харківська державна наукова бібліотека України імені В. Короленка. URL: <http://korolenko.kharkov.com/> (дата звернення 11.11.21).
6. Наукова бібліотека ім.В. Максимовича Київського національного університету імені Тараса Шевченка. URL: <http://lib-gw.univ.kiev.ua/> (дата звернення 11.11.21).
7. Наукова бібліотека Львівського національного університету імені Івана Франка. URL: <http://library.lnu.edu.ua/bibl/> (дата звернення 11.11.21).
8. Книжкова палата України імені Івана Федорова. URL: <http://www.ukrbook.net/> (дата звернення 11.11.21).

Інтернет-ресурси

1. Білоган О. Еволюція теорій міжнародної торгівлі щодо оптимізації її структури. Вісник Львівського університету. Серія міжнародні відносини. 2011. Випуск 28. С. 194-206. URL: file:///C:/Users/1/Downloads/VLNU_Mv_2011_28_22.pdf (дата звернення 11.11.21).
2. Короленко Н. В., Петросян А. А. Міжнародна міграція робочої сили: причини та наслідки. URL: http://www.economy.nayka.com.ua/pdf/1_2021/87.pdf
3. Міжнародна організація з міграції. URL: http://www.ilo.org/my_page/Conventions.aspx (дата звернення 11.11.21).
4. Солодько А., Фітісова А. Міграційна криза в ЄС: статистика та аналіз політики / А. Солодько, А. Фітісова. URL: <http://www.cedos.org.ua/uk/migration/mihratsiina-kryza-v-yes-statystyka-ta-analiz-polityky> (дата звернення 11.11.21).
5. Український центр економіки. URL: <http://www.uceps.org/ua> (дата звернення 11.11.21).

9. ФОРМИ КОНТРОЛЮ ЗНАНЬ

Освоєння курсу «Міжнародні економічні відносини» відбувається через бально-рейтингову систему оцінювання знань. Протягом курсу здобувач вищої освіти повинен набрати необхідну кількість балів за різними формами контролю, що дозволяє оцінити рівень його теоретичної та практичної підготовленості за курсом «Міжнародні економічні відносини».

Оцінка знань за весь період навчання за курсом є інтегрованою, відповідною сумі всіх отриманих балів з різних форм контролю в межах одного семестру.

Контроль успішності навчальної діяльності здобувачів вищої освіти поєднує контрольні заходи й аналітичну роботу. Академічні успіхи здобувачів вищої освіти визначаються за допомогою контрольних заходів, передбачених навчальним планом, з обов'язковим переведенням підсумкових оцінок до національної шкали та шкали ЄКТС.

Контрольні заходи для денної форми навчання проводяться протягом семестру та охоплюють: діагностичний, поточний контроль (складається з оцінювання аудиторної, індивідуальної та самостійної роботи) та підсумковий контроль. У разі настання обставин непереборної сили (форс-мажорних обставин) контрольні заходи можуть проводитися з використанням технологій дистанційного навчання.

ФОРМИ КОНТРОЛЮ ЗНАНЬ:

Діагностичний контроль - проводиться у формі вхідного контролю із дисципліни, ректорських робіт, контрольних завдань для оцінювання рівня знань здобувачів вищої освіти при проведенні акредитації спеціальності (освітньої програми) тощо.

Вхідний контроль (діагностика вхідного рівня знань здобувачів вищої освіти) застосовують як передумову успішного планування та вивчення дисциплін. Він дає змогу викладачеві визначити наявний рівень знань здобувачів вищої освіти і використати його як орієнтир складності матеріалу, а також для вибору форм і методів проведення занять. Вхідний контроль знань проводять за рішенням викладача. Зміст завдань, форми та методи вхідного контролю затверджує кафедра [10].

Поточний контроль.

До форм поточного контролю належить оцінювання:

- рівня знань, навичок і вмінь, виявлених під час аудиторної роботи на семінарських та практичних заняттях;
- якості виконання індивідуальної та самостійної роботи.

Поточний контроль може проводитись усно, письмово або у формі комп'ютерного тестування, колоквиуму, оцінювання виступів на семінарських та практичних заняттях, ділових чи імітаційних ігор тощо, під

час як навчальних занять, так і індивідуальної та самостійної роботи, зокрема з використанням системи управління дистанційним навчанням [10].

Форма підсумкового контролю, система та критерії оцінювання аудиторної, самостійної та індивідуальної роботи включаються до РПНД, з урахуванням специфіки навчальної дисципліни.

При оцінюванні кожного виду навчальної діяльності здобувачу вищої освіти до журналу обліку роботи навчальної групи виставляються бали.

Результати оцінювання аудиторної роботи заносяться НПП до журналів обліку роботи навчальної групи. Підсумкові бали за аудиторну роботу виставляються в журналі окремою графою напередодні підсумкового контролю.

Індивідуальна робота Здобувача (ІРЗ) - це форма організації навчального процесу, за якої заплановані завдання виконуються Здобувачем самостійно для підвищення рівня підготовки і розкриття індивідуальних творчих здібностей. До індивідуальних завдань належать такі: підготовка рефератів, есе, виконання розрахункових, графічних робіт, оформлення звітів, аналіз практичних ситуацій, підготовка реферативних матеріалів із фахових публікацій, власні дослідження до конференцій, участь в олімпіадах тощо.

Види індивідуальних завдань, терміни їх видачі, виконання і захисту встановлюються кафедрою у РПНД.

Індивідуальні завдання виконуються Здобувачами самостійно з одержанням необхідних консультацій з боку НПП. Допускаються випадки виконання робіт з комплексної тематики кількома Здобувачами [6].

Самостійна робота Здобувача (СРЗ) - це форма організації навчального процесу, за якої заплановані завдання виконуються Здобувачем під методичним керівництвом викладача, але без його безпосередньої участі. Метою СРЗ є засвоєння в повному обсязі РПНД і послідовне формування у Здобувачів самостійності як риси характеру, що відіграє суттєву роль у формуванні сучасного фахівця. У ході самостійної роботи Здобувач має перетворитися на активного учасника навчального процесу, навчитися свідомо ставитися до опанування теоретичних і практичних знань, вільно орієнтуватися в інформаційному просторі.

СРЗ - основний засіб засвоєння навчального матеріалу у час, вільний від обов'язкових аудиторних занять.

Самостійна та індивідуальна робота Здобувача денної форми навчання, що передбачена РПНД, оцінюється НПП за 15-бальною шкалою кожна. Щодо заочної форми навчання, то самостійна робота оцінюється - 30 балів, а індивідуальна - 10 балів.

Здобувач допускається до складання підсумкового контролю у разі, якщо ним виконані всі передбачені РПНД поточні завдання та сума балів поточного контролю не менше ніж 40. Якщо сума балів поточного контролю менше ніж 40, здобувач вищої освіти не допускається до підсумкового контролю і зобов'язаний доопрацювати завдання та набрати необхідну

кількість балів (під час консультацій, за допомогою інформаційно-комунікаційних технологій тощо).

Після проведення підсумкового контролю у навчальній групі, в якій навчається такий Здобувач, доопрацювання проводиться ним, як правило, протягом місяця після завершення сесії. При цьому у журналі обліку роботи навчальної групи проставляються як попередні бали, так і бали, отримані при доопрацюванні через дріб.

Підсумковий контроль - проводиться з метою оцінювання результатів навчання на певному освітньому рівні або на окремих його завершених етапах. Присвоєння Здобувачу кредитів ЄКТС і присудження кваліфікацій здійснюється винятково за результатами підсумкового контролю.

Підсумковий контроль успішності проводиться у формі екзамену, заліку чи диференційованого заліку з конкретної навчальної дисципліни або окремої її завершеної частини в обсязі навчального матеріалу, визначеного РПНД цієї навчальної дисципліни, і у терміни, встановлені графіком освітнього процесу.

Перед початком проведення підсумкового контролю НПП обов'язково оголошує здобувачам вищої освіти бали, отримані ними за результатами поточного контролю.

Здобувач вищої освіти вважається допущеним до підсумкового контролю з конкретної навчальної дисципліни за умови та в порядку, передбаченому п.6.3.10 Положення про організацію освітнього процесу у Дніпропетровському державному університеті внутрішніх справ [10].

Підсумкові контролю в Дніпропетровському державному університеті внутрішніх справ проводяться під час заліковоекзаменаційних сесій за білетами, затвердженими на засіданні кафедри не пізніше, як за місяць до дня проведення заліку або з використанням елементів дистанційного навчання у формі тестів на навчальній платформі moodle. Тестові завдання також затверджуються на засіданні кафедри не пізніше як за місяць до дня проведення заліку. Також, зазначимо, що для навчальних дисциплін, з яких навчальним планом передбачено залік, підсумковий контроль може проводитися в різних формах (усна, письмова, тестування тощо).

З навчальної дисципліни «Міжнародні економічні відносини» передбачено:

- для денної форми навчання - залік;
- для заочної форми навчання - залік.

10.МЕТОДИКА ПРОВЕДЕННЯ СЕМІНАРСЬКИХ ТА ПРАКТИЧНИХ ЗАНЯТЬ

Семінарські та практичні заняття є найважливішою формою навчально-виховної роботи на яких здобувачі вищої освіти вчаться логічно мислити, аналізувати явища й узагальнювати факти. Семінарські та практичні заняття привчають самостійно працювати з літературою, формувати своє ставлення до предмета вивчення і свідомо відстоювати свою точку зору.

Проведення семінарських занять відбуваються у форматі обговорення найбільш спірних і проблемних питань. Для успішної підготовки до занять рекомендовано:

- мати зошит з конспектами лекцій. У даному зошиті також, виконується домашнє завдання, які й обговорюються на семінарському занятті;
- виписувати в зошит основні терміни та аналізувати їх;
- під час підготовки до занять використовувати рекомендовану для кожної теми літературу, а також додаткові джерела, які не входять до списку рекомендованої літератури до вивчення;
- самостійно визначати спірні питання щодо актуальних тем;
- фіксувати питання які викликають запитання.

Проведення практичного заняття ґрунтується на попередньо підготовленому методичному матеріалі - тестах для виявлення ступеня оволодіння студентами необхідних теоретичних положень, наборі завдань різної складності для розв'язання їх студентами на занятті. Вказані методичні засоби готуються викладачем, якому доручено проведення практичних занять, за погодженням з лектором даної навчальної дисципліни.

На практичних заняттях можуть застосовуватися різні форми організаційної роботи:

- групова фронтальна - повинно бути однотипне обладнання в розрахунку на всю групу (підгрупу);
- бригадна фронтальна - використовується в тих випадках, коли немає можливості проводити заняття групою фронтально. У цьому випадку група ділиться на ланки (2-5 осіб). Кожна ланка в один і той же час виконує однакові види робіт на відповідних робочих місцях;
- бригадна форма - проводиться аналогічно до бригадної фронтальної, але при умові, коли кожна бригада виконує різні види робіт на відповідних робочих місцях;
- індивідуальна форма - кожний здобувач вищої освіти має індивідуальне практичне завдання [2].

Переміщення ланок по робочих місцях відбувається відповідно до розробленого графіка. До кожного практичного заняття повинна бути складена інструктивна карта для здобувачів вищої освіти, що є обов'язковим

документом і забезпечує послідовність дій здобувачів вищої освіти на досягнення мети практичного заняття та конкретизує підготовку їх до заняття.

Також, зазначимо, що у процесі семінарського та практичного заняття рекомендовано: уважно слухати та аналізувати відповіді інших здобувачів вищої освіти, відстоювати свою точку зору з конкретного питання; доповнювати виступи.

Готуючись, здобувач вищої освіти повинен ознайомитися з планом семінарського та практичного заняття та рекомендованою літературою.

Спочатку треба ознайомитися з матеріалом за темою семінару або практичного заняття. Готувати наукову доповідь/повідомлення, пропонується за питаннями тематика яких указана в даному навчально-методичному комплексі, але не обмежується у виборі інших тем доповідей/повідомлень. Це дасть змогу скласти загальне уявлення про тему, яку виносять на семінарське або практичне заняття. Якщо з цієї теми прочитано лекцію, то корисно також ретельно опрацювати її конспект. Лише після цього розпочинається самостійна робота над вивченням першоджерел.

Поради загального характеру, які необхідно послідовно використовувати при підготовці до семінарського та практичного заняття:

1. Докладно ознайомтеся з темою і планом заняття, кожним на розгляд питань.
2. Знайдіть у бібліотеці відповідні рекомендовані джерела та літературу, насамперед обов'язкову.
3. Прочитайте основну літературу до кожного з питань семінару чи практичного заняття, намагаючись осмислити прочитане.
4. Законспекуйте необхідний матеріал.
5. Те саме зробіть із додатковою літературою, маючи на меті з'ясувати окремі деталі того чи іншого питання.

11. КРИТЕРІЇ ТА ЗАСОБИ ОЦІНЮВАННЯ УСПІШНОСТІ НАВЧАННЯ

Оцінювання знань студентів в Дніпропетровському державному університеті внутрішніх справ здійснюється за 100-бальною шкалою, яка переводиться відповідно у національну шкалу («відмінно», «добре», «задовільно», «незадовільно») та шкалу європейської кредитно-трансферної системи (ЄКТС - A, B, C, D, E, FX, F). Максимальні суми балів за виконання завдань у рамках аудиторної, самостійної та індивідуальної роботи - 60 балів; 40 балів - за виконання завдань, винесених на підсумковий контроль.

Таблиця 12.1 Розподіл балів за різними формами навчання та контролю для навчальної дисциплін

ДЛЯ ДЕННОЇ ФОРМИ НАВЧАННЯ			
Поточний контроль (ПК)			Підсумковий контроль ЗАЛІК (З)
Аудиторна робота	Самостійна робота	Індивідуальна робота	
≤ 30	≤ 15	≤ 15	
≤ 60			
Підсумкова оцінка у випадку заліку (П) = ПК+ З ≤ 100			
ДЛЯ ЗАОЧНОЇ ФОРМИ НАВЧАННЯ			
Поточний контроль (ПК)			Підсумковий контроль ЗАЛІК (З)
Аудиторна робота	Самостійна робота	Індивідуальна робота	
≤ 20	≤ 30	≤ 10	
≤ 60			
Підсумкова оцінка у випадку заліку (П) = ПК+ З ≤ 100			

Для навчальної дисципліни «Міжнародні економічні відносини» засобами діагностики знань (успішності навчання) виступають: залік; реферати, есе; студентські презентації та виступи на наукових заходах інші види індивідуальних та групових завдань.

Критерії поточної оцінки знань студентів:

Ведення опорного конспекту лекції:

Опорний конспект лекції (ОКЛ) - вид навчально-методичного посібника, в якому у стислому і системному вигляді викладений основний теоретичний матеріал у формі основних понять і положень, що структурно й логічно пов'язані між собою. Дані поняття та положення є лише опорними сигналами, вони вимагають пояснень і визначень, що мають записати студенти під час лекції. Його ведення сприяє системному і глибокому

засвоєнню навчального матеріалу, дозволяє простежити структурні зв'язки між різними поняттями, положеннями, концепціями, проблемами теоріями тощо. Кожний здобуач вищої освіти повинен мати ОКЛ на лекціях і вести в ньому записи власноруч. Під час аудиторної роботи з ОКЛ здобувачі вищої освіти записують основні тези лекції та пояснення викладача у визначеному в конспекті полі.

Відвідування студентом лекції та її наявність в ОКЛ з дисципліни є обов'язковим.

Робота на семінарських та практичних заняттях для здобувачів вищої освіти денного відділення:

Під час семінарських та практичних занять здобувачі вищої освіти усно доповідають на питання. Активна робота здобувача вищої освіти на занятті оцінюється від 1 до 3 балів.

Таблиця 12.2. Критерії оцінки на семінарському та практичному занятті

Критерії оцінки на семінарському та практичному занятті	
Бали	Критерії оцінки
3	В повному обсязі володіє навчальним матеріалом, вільно самостійно та аргументовано його викладає під час усних виступів або письмових відповідей, глибоко та всебічно розкриває зміст теоретичних питань та практичних завдань, активний, часто виступає і часто задає питання; активно, дуже добре працює в парі/групі/команді.
2	Володіє навчальним матеріалом, виконує більшість завдань семінарських занять і домашньої/самостійної роботи іноді виступає і задає питання; добре працює в парі/групі/команді.
1	Частково володіє навчальним матеріалом, іноді виконує завдання семінарських занять; іноколи виступає і задає питання; не дуже добре працює в парі/групі/команді.

Якщо здобувач вищої освіти опосередньо відвідував семінарське чи практичне заняття, але брав участь в обговоренні тем, він має змогу отримати додаткові бали за:

А) Доповнення виступу:

2 бали - отримують здобувачі вищої освіти, які глибоко володіють матеріалом, чітко визначили його зміст; зробили глибокий системний аналіз змісту виступу, виявили нові ідеї та положення, що не були розглянуті, але суттєво впливають на зміст доповіді, надали власні аргументи щодо основних положень даної теми.

1 бал отримують здобувачі вищої освіти, які виклали матеріал з обговорюваної теми, що доповнює зміст виступу, поглиблює знання з цієї теми та висловили власну думку.

Б) Суттєві запитання до доповідачів:

2 бали отримують здобувачі вищої освіти, які своїм запитанням до виступаючого суттєво і конструктивно можуть доповнити хід обговорення теми.

1 бал отримують здобувачі вищої освіти, які у своєму запитанні до виступаючого вимагають додаткової інформації з ключових проблем теми, що розглядається.

Самостійна та індивідуальна робота здобувача вищої освіти денного відділення, що передбачена РПНД, оцінюється НПП за 15-бальною шкалою кожна. Виконання завдань, які виносяться на самостійну та індивідуальну роботу, контролюється НПП під час консультацій. Бали за самостійну та індивідуальну роботу виставляються у журналі обліку роботи навчальної групи окремими графами напередодні підсумкового контролю.

Таблиця 12.3 - Критерії оцінювання самостійної та індивідуальної роботи

Бали	Критерії
11-15	В повному обсязі володіє навчальним матеріалом, вільно самостійно та аргументовано доповідає, глибоко та всебічно розкриває зміст матеріалу.
7-10	Володіє навчальним матеріалом, самостійно та доповідає, не в повному обсязі розкриває зміст матеріалу.
4-6	Частково володіє навчальним матеріалом, самостійно та доповідає, не в повному обсязі розкриває зміст матеріалу.
1-3	Не володіє навчальним матеріалом, слабо доповідає, поверхнево розкриває зміст матеріалу.

Робота на семінарських та практичних заняттях для здобувачів вищої освіти заочного відділення: Під час семінарських занять здобувачі вищої освіти усно доповідають на питання. Активна робота здобувача вищої освіти на занятті оцінюється в 1-10 балів.

Таблиця 12.4 - Критерії оцінки на семінарському та практичному занятті

Бали	Критерії оцінки
10	В повному обсязі володіє навчальним матеріалом, вільно самостійно та аргументовано його викладає під час усних виступів або письмових відповідей, глибоко та всебічно розкриває зміст теоретичних питань та практичних завдань, активний, часто виступає і часто задає питання; активно, дуже добре працює в парі/групі/команді.
8	В повному обсязі володіє навчальним матеріалом, вільно самостійно та аргументовано його викладає під час усних виступів або письмових відповідей, розкриває зміст теоретичних питань та практичних завдань, активний, часто виступає і часто задає питання.
6	Володіє навчальним матеріалом, виконує більшість завдань семінарських занять і домашньої/самостійної роботи іноді виступає і задає питання; добре працює в парі/групі/команді.
5	Частково володіє навчальним матеріалом, іноді виконує завдання семінарських занять; іноколи виступає і задає питання; не дуже добре працює в парі/групі/команді.
3-4	Не володіє навчальним матеріалом, іноді виконує завдання семінарських занять; іноколи виступає і задає питання; не дуже добре працює в парі/групі/команді.

1-2	Зовсім не виконує завдання семінарських занять, інколи виступає і задає питання; не дуже добре працює в парі/групі/команді.
-----	---

Якщо здобувач вищої освіти опосередньо відвідував семінарське або практичне заняття, але брав участь в обговоренні тем, він має змогу отримати додаткові бали за:

А) Доповнення виступу:

4 бали - отримують здобувачі вищої освіти, які глибоко володіють матеріалом, чітко визначили його зміст; зробили глибокий системний аналіз змісту виступу, виявили нові ідеї та положення, що не були розглянуті, але суттєво впливають на зміст доповіді, надали власні аргументи щодо основних положень даної теми.

2 бали отримують здобувачі вищої освіти, які виклали матеріал з обговорюваної теми, що доповнює зміст виступу, поглиблює знання з цієї теми та висловили власну думку.

Б) Суттєві запитання до доповідачів:

4 бали отримують здобувачі вищої освіти, які своїм запитанням до виступаючого суттєво і конструктивно можуть доповнити хід обговорення теми.

2 бали отримують здобувачі вищої освіти, які у своєму запитанні до виступаючого вимагають додаткової інформації з ключових проблем теми, що розглядається.

Самостійна робота здобувачів заочної форми навчання оцінюється в 30 балів, а індивідуальна робота здобувача вищої освіти, що передбачена РПНД, оцінюється НПП за 10-бальною шкалою кожна. Виконання завдань, які виносяться на самостійну та індивідуальну роботу, контролюється НПП під час консультацій. Бали за самостійну та індивідуальну роботу виставляються у журналі обліку роботи навчальної групи окремими графами напередодні підсумкового контролю.

Таблиця 12.5 - Критерії оцінювання ІР

Бали	Критерії
7-10	В повному обсязі володіє навчальним матеріалом, вільно самостійно та аргументовано доповідає, глибоко та всебічно розкриває зміст матеріалу.
5-6	Володіє навчальним матеріалом, самостійно та доповідає, не в повному обсязі розкриває зміст матеріалу.
3-4	Частково володіє навчальним матеріалом, самостійно та доповідає, не в повному обсязі розкриває зміст матеріалу.
1-2	Не володіє навчальним матеріалом, слабо доповідає, поверхнево розкриває зміст матеріалу.

Таблиця 12.6 - Критерії оцінювання СР

Бали	Критерії
25-30	В повному обсязі володіє навчальним матеріалом за конкретною тематикою, вільно самостійно та аргументовано його викладає, глибоко та всебічно розкриває зміст, використовуючи обов'язкову та додаткову літературу.
17-24	Добре володіє навчальним матеріалом за конкретною тематикою, вільно самостійно та аргументовано його викладає, розкриває зміст, використовуючи обов'язкову та додаткову літературу.
9-16	Володіє навчальним матеріалом за конкретною тематикою, викладає та розкриває його основний зміст, використовуючи літературу.
5-8	Не в повному обсязі володіє навчальним матеріалом за конкретною тематикою, поверхово викладає та розкриває його основний зміст, використовуючи літературу.
3-4	Частково володіє навчальним матеріалом за конкретною тематикою, фрагментарно викладає та розкриває його зміст.
1-2	Частково володіє навчальним матеріалом за конкретною тематикою.

До підсумкового контролю допускаються здобувачі вищої освіти які набрали мінімум 40 балів за аудиторну роботу, виконання завдань самостійної та індивідуальної роботи з 60 можливих балів. Також, зауважимо, що максимальна кількість балів яку здобувач може отримати за результатами підсумкового контролю складає 40 балів, тож для отримання заліку необхідно виконати аудиторні завдання, в тому числі Теми доповідей та завдання самостійної роботи.

Здобувачеві, який отримав **60 балів** за 100-бальною шкалою за результатами поточного контролю, з дисципліни, з якої навчальним планом у семестрі передбачено підсумковий контроль у формі **заліку**, за бажання Здобувача, у відомість обліку успішності проставляється відповідна підсумкова оцінка: «зараховано»/60 балів/Е.

Здобувач має право скласти залік з метою підвищення оцінки.

Таким, що успішно склав (пересклав) залік, вважається Здобувач, який одержав під час заліку не менше 20 балів.

Здобувач, який не з'явився на залік без поважних причин, вважається таким, що одержав незадовільну оцінку.

Розрахунок підсумкової оцінки з навчальної дисципліни, з якої навчальним планом передбачено залік, здійснюється відповідно до формули:

$$П = ПК + З \leq 100,$$

де **ПК** - бали за поточний контроль (40-60 балів),

З - бали за результатами складання заліку.

КРИТЕРІЇ ОЦІНКИ НА ЗАЛІКУ:

Семестровий залік - це вид підсумкового контролю, при якому засвоєння здобувачем вищої освіти навчального матеріалу з дисципліни оцінюється на підставі результатів як поточного контролю (тестування, поточного опитування, виконання індивідуальних завдань, завдань самостійної роботи та певних видів робіт на семінарських заняттях) протягом семестру так і контролю знань під час.

Очна форма навчання передбачає складання заліку у письмовій формі за білетами, затвердженими на засіданні кафедри не пізніше, як за місяць до дня проведення заліку:

1. **Два питання** потребують змістовної відповіді, кожна з них розкриває сутність того чи іншого поняття або теоретичного положення (оцінюється від 0 до 15 балів за кожне питання).

15-12 балів отримують студенти, які повністю розкрили сутність поняття, дали його чітке визначення або проаналізували і зробили висновок з конкретного теоретичного положення.

11-9 балів отримують студенти, які правильно, але не повністю дали визначення поняття або поверхово проаналізували і зробили висновок з теоретичного положення.

8-4 балів отримують студенти, які правильно, але лише частково визначили те чи інше поняття або частково проаналізували і зробили висновок з теоретичного положення.

3-0 балів отримують студенти, які частково і поверхово визначили те чи інше поняття або сформулювали висновок з теоретичного положення, допустивши неточності та помилки.

2. Правильна відповідь на **практичне завдання** оцінюється в **10 балів**.

Дистанційна форма навчання та складання заліку за дисципліною передбачає застосування методів контролю знань шляхом комп'ютерного тестування.

Тестовий контроль - це універсальна форма контролю знань. Перевагу тестового контролю складає те, що він є науково обґрунтованим методом емпіричного дослідження. На відміну від звичайних задач, тестові завдання мають чітку однозначну відповідь і оцінюються стандартно на основі еталону. У найпростішому випадку оцінкою студента є сума балів за правильно виконані завдання. Сума балів, накопичених здобувачем вищої освіти за виконання всіх видів поточних навчальних завдань (робіт) на семінарських заняттях та на підсумковому контролі, свідчить про **ступінь оволодіння ним програми навчальної дисципліни** на конкретному етапі її вивчення. Протягом семестру студенти можуть набрати від 0 до 100 балів, що переводяться у національну шкалу оцінювання і відповідно у шкалу ЄКТС.

Кількість балів відповідає певному рівню засвоєння дисципліни,

див.табл 12.7:

Таблиця 12.7 - Шкала оцінювання: національна та ECTS

Оцінка в балах	Оцінка за національною шкалою		Оцінка за шкалою ECTS	
	Залік	Екзамен / диференційований залік	Оцінка	Пояснення
90-100	зараховано	Відмінно	A	«Відмінно» - теоретичний зміст курсу засвоєний у повному обсязі; сформовані необхідні практичні навички роботи із засвоєним матеріалом; всі навчальні завдання, передбачені програмою навчання, виконані в повному обсязі.
83-89		Добре	B	«Дуже добре» - теоретичний зміст курсу засвоєний у повному обсязі; в основному сформовані необхідні практичні навички роботи із засвоєним матеріалом; всі навчальні завдання, передбачені програмою навчання, виконані , якість виконання більшості з них оцінена кількістю балів, близькою до максимальної .
75-82			C	«Добре» - теоретичний зміст курсу засвоєний цілком ; в основному сформовані практичні навички роботи із засвоєним матеріалом; всі навчальні завдання, передбачені програмою навчання, виконані , якість виконання жодного з них не оцінена мінімальною кількістю балів, деякі види завдань виконані з помилками.
68-74		Задовільно	D	«Задовільно» - теоретичний зміст курсу засвоєний не повністю , але прогалини не носять істотного характеру; в основному сформовані необхідні практичні навички роботи із засвоєним матеріалом; більшість передбачених програмою навчання навчальних завдань виконано , деякі з виконаних завдань містять помилки .
60-67			E	«Достатньо» - теоретичний зміст курсу засвоєний частково ; не сформовані деякі практичні навички роботи; частина передбачених програмою навчання навчальних завдань не виконані або якість виконання деяких з них оцінено числом балів, близьким до мінімального .
35-59		Незараховано	Незадовільно	FX
1-34	F			«Безумовно незадовільно» - теоретичний зміст курсу засвоєний ; не сформовані необхідні практичні навички роботи; всі виконані навчальні завдання містять грубі помилки або не виконані взагалі ; додаткова самостійна робота над матеріалом курсу не призведе до значного підвищення якості виконання навчальних завдань.

Академічна заборгованість виникає у разі, коли за результатами заліково-екзаменаційної сесії з будь-якого навчального предмета (дисципліни) Здобувач отримав менше, ніж 60 балів.

Здобувач, який має академічну заборгованість, повинен її ліквідувати в термін, визначений наказом Університету, як правило, протягом місяця після завершення заліково-екзаменаційної сесії.

Перескладання заліка проводиться відповідно до графіка прийому заборгованостей, який розробляється та затверджується кафедрою.

Перескладання заліку з метою підвищення позитивної оцінки не дозволяється, за виключенням випадків форс мажорних обставин документально підтверджених причин, з дозволу завідувача кафедри та деканату.

У разі отримання незадовільної підсумкової оцінки Здобувачеві надаються дві додаткові спроби для повторного складання: перша - НПП, який проводив підсумковий контроль, друга - комісії з числа найбільш досвідчених НПП кафедри з обов'язковою участю керівника кафедри. Результати кожного повторного складання заносяться до окремих додаткових відомостей.

Рішення комісії є остаточним. У разі підтвердження негативної оцінки або неявки Здобувача на засідання комісії без поважних і документально підтверджених причин комісія виставляє остаточні оцінки (менше ніж 60 балів), що означає академічну заборгованість. Комісія сповіщає про це керівника інституту (директора) для підготовки наказу Університету про відрахування Здобувача.

На осіб, які за результатами складання заліку підлягають відрахуванню, факультет/інститут готує подання та проект наказу про відрахування.

12. ПЛАНІ СЕМІНАРСЬКИХ ТА ПРАКТИЧНИХ ЗАНЯТЬ

ТЕМА 1. СУТНІСТЬ ТА ФОРМИ МІЖНАРОДНИХ ЕКОНОМІЧНИХ ВІДНОСИН

План

- 1.1. Передумови розвитку міжнародних економічних відносин.
- 1.2. Середовище розвитку міжнародних економічних відносин.
- 1.3. Фактори розвитку міжнародних економічних відносин.

Основні поняття, терміни та категорії, що підлягають засвоєнню: міжнародні економічні відносини, міжнародні економічні контакти, міжнародна економічна взаємодія, міжнародне економічне співробітництво, міжнародна економічна інтеграція, світове господарство, зовнішня торгівля, міжнародна економіка, зовнішньоекономічні зв'язки, міжнародна торгівля, міжнародний рух капіталу.

Уміння та навички: знати сутність та форми міжнародних економічних відносин.

Завдання для самостійної роботи до Теми 1:

Проаналізуйте особливості держави як суб'єкта міжнародних економічних відносин

Індивідуальні завдання до Теми 1:

1. Визначте у чому полягає сутність міжнародних економічних відносин? Охарактеризуйте їх основні ознаки.
2. Охарактеризуйте суб'єкти міжнародних економічних відносин.
3. Назвіть основні рівні міжнародних економічних відносин.
4. Опишіть основні етапи та особливості розвитку міжнародних економічних відносин.

Теми доповідей до Теми 1:

1. Роль ресурсів в організації виробництва.
2. Види ресурсів.
3. Відповідність між видом ресурсів, його ціною та фактором виробництва.
4. Наведіть класифікаційні ознаки поділу факторів виробництва.
5. Наведіть приклад факторів виробництва за походженням та ступенем спеціалізації.

Питання для самоперевірки до Теми 1:

1. Визначте поняття та сутність середовища міжнародних економічних відносин.
2. Які види можна виокремити у середовищі МЄВ? За якими критеріями воно поділяється і яку має структуру?
3. Які рівні має міжнародне середовище?
4. Охарактеризуйте різними видами середовища МЄВ.

ТЕМА 2. ЗАРОДЖЕННЯ ТА РОЗВИТОК ГОСПОДАРСЬКИХ ЗВ'ЯЗКІВ В ДОІСТОРИЧНІ ТА СТАРОДАВНІ ЧАСИ

План

- 2.1. Два типи стародавніх політико-господарських систем.
- 2.2. Зовнішня торгівля як основна форма міждержавних економічних відносин.
- 2.3. Роль держави в розвитку зовнішньоторговельних відносин.
- 2.4. Колонізація земель: її вплив на міжнародні економічні відносини.
- 2.5. Грошові відносини в стародавні часи.

Основні поняття, терміни та категорії, що підлягають засвоєнню: міжнародні економічні відносини, зовнішньоекономічні зв'язки, торгові шляхи, транзитна торгівля, колонізація, ремісництво, диференціація.

Уміння та навички: знати зародження та розвиток господарських зв'язків в доісторичні та стародавні часи.

Завдання для самостійної роботи до Теми 2:

Проаналізуйте особливості міграції робочої сили у Стародавньому Світі.

Індивідуальні завдання до Теми 2:

1. Опишіть природно-кліматичну диференціацію як передумову становлення міжнародних економічних відносин.
2. Охарактеризуйте особливості розвитку торгових шляхів. Формування інституту тамкару (купців) у Шумері, Вавилонії, Ассирії, Угаріті та Каніші. Роль держави в організації міжнародних економічних відносин.
3. Визначте вплив колонізації земель та розвитку ремісництва на поширення зовнішньої торгівлі у I тисячолітті до н.е.
4. Опишіть формування торговельних потоків на зламі I-II тисячоліть до н.е.
5. Охарактеризуйте вплив зовнішньоекономічної діяльності на розвиток товарно-грошових відносин.

Теми доповідей до Теми 2:

1. Східні цивілізації (Протоіндійська, Древньокитайська, Шумерська та Єгипетська).
2. Античні цивілізації (Стародавня Греція, Стародавній Рим).
3. Падіння Римської імперії.

Питання для самоперевірки до Теми 2:

1. Розкрийте питання грошових відносин в стародавні часи.
2. Охарактеризуйте два типи міждержавної торгівлі: експортно-імпоротної і транзитної.
3. Які Вам відомі типи стародавніх політико-господарських систем?
4. Висвітліть сутність міжнародних торговельних зв'язків держав стародавнього світу.
5. В чому особливість економічних відносин епохи феодалізму?
6. Охарактеризуйте сутність епохи Великих географічних відкриттів та їх вплив на розвиток міжнародних економічних відносин.
7. Вкажіть переваги і обмеження зовнішньої торгівлі періоду первісного нагромадження капіталу.
8. Охарактеризуйте основні ознаки епохи первісного нагромадження капіталу.
9. Висвітліть особливості нового періоду розвитку економічних зв'язків.
10. Поясніть як поглиблюється міжнародний поділ праці у постколоніальний період розвитку світу господарських зв'язків.
11. Прослідкуйте розвиток та становлення валютно-фінансових відносин та їх значимості у формуванні міжнародних економічних відносин.
12. В чому особливість світогосподарських зв'язків в найновіший період?
13. Встановіть причини та актуальність розвитку міжнародних інтеграційних процесів у системі міжнародних економічних відносин.

ТЕМА 3. ІНТЕГРАЦІЙНІ ТА ГЛОБАЛІЗАЦІЙНІ ВИМІРИ МІЖНАРОДНИХ ЕКОНОМІЧНИХ ВІДНОСИН

План

- 3.1. Економічна та політична інтеграція.
- 3.2. Основні форми сучасної економічної інтеграції.
- 3.3. Рівні взаємодії економічних систем у процесі економічної інтеграції.

Основні поняття, терміни та категорії, що підлягають засвоєнню: глобалізація, інтеграція, міжнародна конкурентоспроможність, структурна політика, системна інтеграція у світове господарство, інтеграційна макровзаємодія на міжрегіональному рівні, стратегічні пріоритети, план дій «Україна - Європейський Союз», європейська політика сусідства, інтеграційні вектори України.

Уміння та навички: знати інтеграційні та глобалізаційні виміри міжнародних економічних відносин.

Завдання для самостійної роботи до Теми 3:

Проаналізуйте вплив на економічну безпеку національних економік всередині інтеграційних об'єднань.

Індивідуальні завдання до Теми 3:

1. Визначте сутність економічної інтеграції.
2. В чому полягає сутність поняття «глобалізація»?
3. Що таке регіоналізація?
4. Які існують рівні міжнародної економічної інтеграції?
5. Визначте основні етапи формування Європейського Союзу.
6. Якими є основні цілі та напрями функціонування ЄС?
7. Що являє собою Європейська асоціація вільної торгівлі?
8. В чому полягають особливості інтеграції східноєвропейських країн?

Теми доповідей до Теми 3:

1. Північноамериканська зона вільної торгівлі.
2. Європейський союз.
3. Проблеми регіональної інтеграції.
4. Наслідки інтеграційного процесу.
5. Сутність інтеграції як явища, процесу тощо.
6. Назвати та пояснити основні риси етапів міжнародної економічної інтеграції.
7. Дати характеристику розвитку інтеграції на мікро- та макрорівні.
8. Горизонтальна й вертикальна мікроінтеграція.
9. Макроінтеграція та економічний регіоналізм.

10. Розвиток регіональної економічної інтеграції.
11. Європейський Союз, його вичерпна характеристика.
12. Інтеграція східноєвропейських країн.
13. Чорноморське економічне співробітництво.
14. Назвати основні структури чорноморського економічного співробітництва.
15. Потенціал і особливості загальноєвропейської економічної інтеграції.
16. Північноамериканська економічна інтеграція. Зона вільної торгівлі «США - Канада». НАФТА.
17. Економічна інтеграція у Латинській Америці.
18. Потенціал і особливості регіональної інтеграції країн Азії.
19. Інтеграційні зусилля арабських країн.
20. Взаємозв'язки країн Африки.
21. Передумови, особливості та шляхи інтеграції України до світового господарства.
22. Інтеграційні пріоритети української економіки.
23. Внутрішньо економічні фактори інтеграції України до світового господарства.

Питання для самоперевірки до Теми 3:

1. Вкажіть передумови, особливості і значення північноамериканської інтеграції.
2. Охарактеризуйте специфіку різнорівневої інтеграції країн СНД.
3. Як Ви оцінюєте перспективи Євразійського економічного співтовариства?
4. У чому особливість інтеграційних процесів Азіатсько-тихоокеанського регіону?
5. Назвіть основні наслідки міжнародної економічної інтеграції для розвитку світового господарства.
6. Визначте роль США у світових інтеграційних процесах.
7. Охарактеризуйте основні етапи європейські інтеграційні інтеграції.
8. Охарактеризуйте форми, шляхи й особливості регіональної економічної інтеграції.
9. Визначте проблеми і перспективи світової (глобальної) інтеграції.
10. Дайте характеристику необхідних умов розвитку міжнародної економічної інтеграції.
11. Назвіть основні фактори розвитку міжнародної економічної інтеграції.

ТЕМА 4. МІЖНАРОДНА ТОРГІВЛЯ ЯК ФОРМА МІЖНАРОДНИХ ЕКОНОМІЧНИХ ВІДНОСИН

План

- 4.1. Зовнішня та міжнародна торгівля.
- 4.2. Структура світового товарообігу.
- 4.3. Сутність та особливості тарифних методів державного регулювання зовнішньоторговельних відносин.

Основні поняття, терміни та категорії, що підлягають засвоєнню: міжнародна торгівля; зовнішня торгівля; експорт; імпорт; реімпорт; реекспорт; структура міжнародної торгівлі; політика вільної торгівлі; протекціонізм; митний тариф; митний збір; квота; ліцензія; субсидія; демпінг; антидемпінгове мито.

Уміння та навички: знати особливості міжнародної торгівлі як форми міжнародних економічних відносин.

Завдання для самостійної роботи до Теми 4:

Проаналізуйте основні макроекономічні теорії міжнародної торгівлі: меркантилістська, класична (теорії абсолютних і порівняльних переваг), неокласична (теорія Хекшера - Оліна - Самуельсона, неофакторні теорії) альтернативна теорії міжнародної торгівлі.

Індивідуальні завдання до Теми 4:

1. Назвіть характеристики основних теорій міжнародної торгівлі.
2. У чому сутність меркантилістської теорії міжнародної торгівлі?
3. До чого привела практична економічна політика епохи меркантилізму?
4. У чому сутність теорії абсолютних переваг А. Сміта?
5. У чому сутність теорії порівняльних переваг Д. Рікардо?

Теми доповідей до Теми 4:

1. Фінансові методи регулювання торгівлі.
2. Політика вільної торгівлі та протекціоністська торгівельна політика.
3. Альтернативні теорії міжнародної торгівлі.
4. Етапи розвитку міжнародної торгівлі.
5. Види державної політики у сфері зовнішньої торгівлі.

Питання для самоперевірки до Теми 4:

1. Що таке зовнішня та міжнародна торгівля? Яка різниця між ними?
2. Охарактеризуйте структуру світового товарообігу.
3. Приведіть систему показників розвитку міжнародної торгівлі.
4. Охарактеризуйте сутність та особливості тарифних методів державного регулювання зовнішньоторговельних відносин.
5. Що являє собою єдиний митний тариф України?
6. Яку роль відіграє мито у міжнародній торгівлі?
7. Приведіть різні класифікаційні ознаки поділу мита.

8. У чому полягає сутність нетарифних інструментів регулювання міжнародної торгівлі?

9. В чому полягають приховані методи регулювання торгівлі?

ТЕМА 5. МІЖНАРОДНА МІГРАЦІЯ РОБОЧОЇ СИЛИ ЯК ФОРМА МІЖНАРОДНИХ ЕКОНОМІЧНИХ ВІДНОСИН

План

5.1. Види міжнародної міграції робочої сили.

5.2. Причини існування міжнародної трудової міграції.

5.3. Методи та рівні державного регулювання міграції робочої сили.

Основні поняття, терміни та категорії, що підлягають засвоєнню: ринок праці, ринок робочої сили, функції ринку праці, класифікації ринку праці, якість робочої сили, рівень загальної й фахової освіти, структура зайнятості населення, рівень безробіття, міжнародний ринок фахівців високої класифікації, робоча сила, тимчасова міграція

Уміння та навички: знати фундаментальні поняття і категорії міжнародних фінансів в контексті міжнародного руху капіталу.

Завдання для самостійної роботи до Теми 5:

Проаналізуйте головні причини інтелектуальної міграції.

Індивідуальні завдання до Теми 5:

1. Охарактеризуйте ринок праці: сукупність економічних зв'язків між попитом та пропозицією робочої сили; місце перетинання різних економічних і соціальних інтересів і функцій; поле взаємовідносин окремого підприємства і його працівників, потенційних або фактичних.

2. Визначте у чому особливість ринку праці.

3. Визначте функції світового ринку праці.

4. Охарактеризуйте інтелектуальну міграцію й проблеми «відпливу умів».

Теми доповідей до Теми 5:

1. Регіональні особливості міжнародної трудової міграції.

2. Ознаки міжнародної трудової міграції.

3. Вплив міграційних процесів на соціально-економічний розвиток країн світу.

4. Проблеми міжнародної трудової міграції і ринку робочої сили в Україні.

5. Сучасні центри тяжіння та основні наслідки міграції робочої сили.

6. Визначити сутність і основні види міжнародної міграції робочої сили.
7. Охарактеризувати форми сучасних міграційних процесів.
8. Проаналізувати особливості формування й розвитку світового ринку праці.
9. Охарактеризувати етапи розвитку міжнародної міграції трудових ресурсів.
10. Визначити вплив процесів транснаціоналізації на міжнародну міграцію робочої сили.
11. Визначити напрямки міграції робочої сили.
12. Регулювання міжнародних міграційних процесів.
13. Проаналізувати наслідки міжнародної еміграції та імміграції робочої сили.
14. Проаналізувати наслідки для країн еміграції робочої сили.
15. Проаналізувати наслідки для країн імміграції робочої сили.
16. Охарактеризувати економічні ефекти міграції робочої сили.
17. Регулювання міжнародних міграційних процесів.
18. Рівні регулювання міграції трудових ресурсів.
19. Охарактеризувати методи та інструменти регулювання трудової міграції.

Питання для самоперевірки до Теми 5:

1. Що являє собою міжнародна міграція робочої сили?
2. Які основні причини існування міжнародної трудової міграції?
3. Охарактеризуйте сучасні ознаки міжнародної трудової міграції.
4. Вкажіть позитивні та негативні сторони від участі країн у процесах трудової міграції.
5. Як впливає міжнародна міграція робочої сили на державні фінанси?
6. Охарактеризуйте методи та рівні державного регулювання міграції робочої сили.
7. Дослідить форми і головні напрями сучасних міграційних потоків.
8. Які міжнародні організації задіяні у регулюванні міжнародної міграції?
9. Визначити сутність і основні види міжнародної міграції робочої сили.
10. Охарактеризувати форми сучасних міграційних процесів.
11. Проаналізувати особливості формування й розвитку світового ринку праці.
12. Охарактеризувати етапи розвитку міжнародної міграції трудових ресурсів.
13. Визначити вплив процесів транснаціоналізації на міжнародну міграцію робочої сили.
14. Визначити напрямки міграції робочої сили.
15. Регулювання міжнародних міграційних процесів.

16. Проаналізувати наслідки міжнародної еміграції та імміграції робочої сили.
17. Проаналізувати наслідки для країн еміграції робочої сили.
18. Проаналізувати наслідки для країн імміграції робочої сили.
19. Охарактеризувати економічні ефекти міграції робочої сили.
20. Регулювання міжнародних міграційних процесів.
21. Рівні регулювання міграції трудових ресурсів.
22. Охарактеризувати методи та інструменти регулювання трудової міграції.

ТЕМА 6. СУТНІСТЬ, ЕТАПИ ФОРМУВАННЯ ТА СТРУКТУРА СВІТОВОГО РИНКУ ТОВАРІВ ТА ПОСЛУГ

План

- 6.1. Особливості конкурентної боротьби на світовому ринку.
- 6.2. Форми та методи міжнародної торгівлі на сучасному світовому ринку.
- 6.3. Міжнародні економічні відносини у сфері послуг.

Основні поняття, терміни та категорії, що підлягають засвоєнню: монополізація, міжнародна торгівля, міжнародні послуги, номенклатура, світовий ринок, міжнародні поїздки, послуги

Уміння та навички: знати сутність, етапи формування та структура світового ринку товарів та послуг.

Завдання для самостійної роботи до Теми 6:

Проаналізуйте методологічні підходи до структурування світового ринку товарів та послуг.

Індивідуальні завдання до Теми 6:

1. Що таке послуги і в чому їх відмінність від товарів?
2. Які види послуг виділяються в статистиці платіжного балансу?
3. У чому відмінність факторних і нефакторних послуг?
4. Які теорії торгівлі послугами вам відомі?
5. Що таке міжнародні поїздки і які їх види вам відомі?
6. У чому полягає відмінність між туристом та екскурсантом?
7. Які заходи державної політики використовуються для обмеження доступу іноземних послуг на внутрішній ринок імпортуєчої країни?

Теми доповідей до Теми 6:

1. Теорії торгівлі послугами.
2. Види міжнародного лізингу.

3. Засоби регулювання доступу на ринок.
4. Заходи державної політики для обмеження доступу іноземних послуг на внутрішньому ринку.

Питання для самоперевірки до Теми 6:

1. Що таке послуги і в чому їх відмінність від товарів?
2. Які види послуг виділяються в статистиці платіжного балансу?
3. У чому відмінність факторних і нефакторних послуг?
4. Що таке міжнародні поїздки і які їх види вам відомі?
5. У чому полягає відмінність між туристом та екскурсантом?
6. Які заходи державної політики використовуються для обмеження доступу іноземних послуг на внутрішній ринок імпортуєчої країни?
7. Які вилучення із національного режиму вважаються дискримінацією проти іноземних послуг?

ТЕМА 7. МІЖНАРОДНИЙ РУХ КАПІТАЛУ ЯК ФОРМА МІЖНАРОДНИХ ЕКОНОМІЧНИХ ВІДНОСИН

План

- 7.1. Фактори стимулювання міжнародного руху капіталу.
- 7.2. Етапи виникнення і розвитку процесу міжнародного руху капіталу.
- 7.3. Форми міжнародного руху капіталу.

Основні поняття, терміни та категорії, що підлягають засвоєнню: сучасний світовий ринок товарів і послуг, внутрішній ринок, національний ринок, міжнародний ринок, товари, що торгуються, товари, що не торгуються, класифікація товарів, стандартизація товарів на світовому ринку

Уміння та навички: знати особливості міжнародного руху капіталу як форми міжнародних економічних відносин.

Завдання для самостійної роботи до Теми 7:

Проаналізуйте наслідки вивозу капіталу.

Індивідуальні завдання до Теми 7:

1. Опишіть основні риси міжнародного руху капіталу.
2. Визначте суть і причини вивезення капіталу.
3. Дайте класифікацію форм міжнародного руху капіталу.
4. Визначте форми міжнародної міграції інвестиційного капіталу.
5. Опишіть міжнародні потоки капіталу: державні (офіційні) й недержавні (приватні).

Теми доповідей до Теми 7:

1. Сучасні тенденції міжнародного руху капіталу в системі міжнародних економічних відносин.
2. Форми міжнародної міграції капіталів.
3. Тенденції міжнародного руху капіталу.
4. Функції міжнародного руху капіталу.
5. Форми вивозу капіталу. Підприємства з іноземними інвестиціями.
6. Форми міжнародних економічних відносин.
7. Форми міжнародної ліцензійної торгівлі.

Питання для самоперевірки до Теми 7:

1. Які Вам відомі форми міжнародного руху капіталу?
2. Яку роль відіграють у процесі міжнародної міграції капіталів грають інституційні інвестори?
3. Хто є учасниками міжнародного руху капіталів?

ТЕМА 8. МІЖНАРОДНИЙ КРЕДИТ В СИСТЕМІ МІЖНАРОДНИХ ЕКОНОМІЧНИХ ВІДНОСИН

План

- 8.1. Форми та інструменти міжнародного кредитування.
- 8.2. Класифікація міжнародних кредитів.
- 8.3. Види міжнародних банків.

Основні поняття, терміни та категорії, що підлягають засвоєнню: міжнародні кредитні відносини, відсоткова ставка, міжнародний рух капіталу, міжнародний кредит, акцептні кредити, бланкові кредити, валютні (грошові) кредити, дефолт, експортний кредит

Уміння та навички: знати принципи міжнародного кредиту в системі міжнародних економічних відносин.

Завдання для самостійної роботи до Теми 8.

Проаналізуйте проблеми зовнішньої заборгованості та її чинники.

Індивідуальні завдання до Теми 8.

1. Охарактеризуйте особливості сучасного етапу розвитку міжнародного банківського кредитування.
2. Опишіть методи реструктуризації зовнішнього боргу.

Теми доповідей до Теми 8:

1. Міжнародні кредитні відносини і рух міжнародного капіталу.
2. Форми та інструменти міжнародного кредитування.
3. Проблема зовнішньої заборгованості та її чинники.

4. Міжнародний кредит і його сутність та функції в сучасній економіці.
5. Принципи міжнародного кредиту.
6. Фактори розвитку міжнародних кредитних відносин.
7. Міжнародний кредит як елемент міжнародного ринку позичкових капіталів.
8. Охарактеризувати різновиди міжнародних кредитів.
9. Дати визначення сек'юритизації кредитів.
10. Проаналізувати проблему зовнішньої заборгованості.
11. Визначити шляхи й механізми вирішення проблеми зовнішньої заборгованості в світовому господарстві.

Питання для самоперевірки до Теми 8:

1. Що таке міжнародний кредит і які функції він виконує?
2. Назвіть основні причини появи міжнародного кредиту.
3. Окресліть основні фактори поширення кредитних відносин у міжнародній сфері.
4. Яку роль відіграють міжнародні фінансові організації у процесах розвитку міжнародних кредитних відносин?
5. Вкажіть призначення та охарактеризуйте діяльність МВФ.
6. Охарактеризуйте структуру та функції установ Групи Світового банку.
7. У чому полягає специфіка діяльності регіональних фінансових організацій?
8. Які механізми здійснення міжнародних банківських кредитних операцій вам відомі?
9. Чим відрізняється факторинг від форфейтингу?
10. У чому полягає проблема зовнішньої заборгованості? Розкрийте її сутність та масштаби.
11. Проаналізуйте соціально-економічні наслідки зовнішнього боргу.

ТЕМА 9. СВІТОВА ВАЛЮТНА СИСТЕМА І МІЖНАРОДНІ ВАЛЮТНО-ФІНАНСОВІ ВІДНОСИНИ

План

- 9.1. Сутність валютно-фінансових відносин і механізм міжнародних розрахунків.
- 9.2. Валютний курс та режими його регулювання.
- 9.3. Еволюція світової валютної системи.
- 9.4. Платіжний баланс країни.

Основні поняття, терміни та категорії, що підлягають засвоєнню:

Валюта: національна, іноземна, резервна, міжнародна; валютний курс: розрахунковий, крос-курс, тристоронній арбітраж, фіксований, плаваючий та компромісний; паритет купівельної спроможності валют, «міжнародний

ефект Фішера»

Уміння та навички: знати особливості світової валютної системи і міжнародних валютно-фінансових відносин.

Завдання для самостійної роботи до Теми 9:

Проаналізуйте чинники, що впливають на стан платіжного балансу та його регулювання.

Індивідуальні завдання до Теми 9:

1. Для чого використовуються розрахункові валютні курси?
2. Якими є критерії вибору режимів валютних курсів?
3. У чому полягає механізм прогнозування валютного курсу?
4. Якими є основні цілі укладання платіжного балансу?
5. Якими є методи визначання оптимального рівня офіційних резервів?
6. Якими є основні інструменти валютної політики?
7. Яка сучасна класифікація валютних режимів МВФ?
8. Які причини краху системи «золотого стандарту» та Бреттон-Вудської валютної системи?

Теми доповідей до Теми 9:

1. Основні елементи міжнародної валютно-фінансової системи.
2. Фактори впливу на стан міжнародних валютно-фінансових відносин.
3. Режими валютних курсів.
4. Принципи та основні напрями розвитку валютних ринків.
5. Валютний курс, його сутність. Валютний паритет, його сутність.
6. Національні, міжнародні й світові валютні системи, їх характеристика.
7. Охарактеризуйте етапи розвитку світової валютної системи.
8. Система золотого стандарту.
9. Бреттон-Вудська і Ямайська системи.
10. Пояснити особливості становлення валютної європейської системи.
11. Валютні ринки, їх види та структура.
12. Котирування валют.
13. Охарактеризувати основні валютні операції.
14. Валютний арбітраж, його сутність.
15. Операції на ринку євровалют.
16. Характеристика валютного ринку України.
17. Визначити типи і види міжнародних розрахунків.
18. Охарактеризувати форми міжнародних розрахунків. Дати їх порівняльну характеристику.
19. Платіжний баланс, його структура і методологія складання.
20. Особливості міжнародних розрахунків України.
21. Світовий фінансовий ринок, його структура та складові.

22. Світові фінансові центри.

Питання для самоперевірки до Теми 9:

1. У чому полягає сутність міжнародний валютно-фінансових відносин та які передумови їх розвитку?
2. Охарактеризуйте основні етапи розвитку Паризької валютної системи.
3. Який вплив здійснила Генуезька валютна система на ставлення світової валютної системи?
4. В чому особливості Бреттон-Вудської валютної системи.
5. Вкажіть переваги та недоліки Ямайської валютної системи.
6. Що таке валютний курс та які існують його види?
7. Дослідуйте поняття «конвертованості валюти».
8. У чому полягає сутність валютного котирування?
9. Дайте визначення понять: угода «спот», форвардна та ф'ючерсна угода, опціон, операція «своп».

ТЕМА 10. МІЖНАРОДНА ВИРОБНИЧА ІНФРАСТРУКТУРА

План

- 10.1. Поняття і класифікація міжнародної інфраструктури.
- 10.2. Інфраструктури на макро-, мезо- і мікрорівнях економіки.
- 10.3. Сутність та функції виробничої інфраструктури.

Основні поняття, терміни та категорії, що підлягають засвоєнню: інфраструктура, міжнародна інфраструктура, міжнародна виробнича інфраструктура, підсистеми міжнародної виробничої інфраструктури, інфраструктура транспорту, повітряний транспорт, автомобільний транспорт, залізничний транспорт, трубопровідний транспорт, контейнерна революція, морський транспорт, інфраструктура зв'язку

Уміння та навички: знати міжнародну виробничу інфраструктуру.

Завдання для самостійної роботи до Теми 10:

Проаналізуйте як різняться розвиток транспортної системи в розвинених країнах і країнах, що розвиваються?

Індивідуальні завдання до Теми 10:

1. Охарактеризуйте основні підсистеми міжнародної виробничої інфраструктури.
2. Опишіть тенденції у світовій транспортній системі.
3. Що розуміють під міжнародною виробничою інфраструктурою?
4. Які існують розбіжності із приводу складу міжнародної виробничої інфраструктури?

5. Назвіть загальні специфічні властивості й ознаки виробничої інфраструктури.

6. Які основні види зв'язків виділяють на міжнародному рівні?

7. Які споруджені підводні оптичні лінії зв'язку?

8. Перелічіть етапи розвитку системи супутникового зв'язку.

9. Охарактеризуйте роль транспорту в умовах глобалізації.

Теми доповідей до Теми 10:

1. Проблеми розвитку міжнародної виробничої інфраструктури в умовах глобалізації

2. Розвиток галузевої структури світового господарства.

3. Світові промислові комплекси: комплекси енергетики, комплекси виробництва матеріалів, система машинобудування, агропромислові комплекси, системи транспорту та ін.

4. Місце і роль інфраструктури в системі світової економіки.

5. Система зв'язку в структурі світового ринку, її характеристика.

6. Особливості розвитку інфраструктури світового ринку товарів та послуг.

7. Інфраструктура світового фінансового ринку.

8. Розвиток галузевої структури світового господарства.

9. Місце і роль інфраструктури в системі світової економіки.

10. Особливості розвитку інфраструктури світового ринку товарів та послуг.

Питання для самоперевірки до Теми 10:

1. У чому суть «контейнерної революції»?

2. Яка авіакомпанія лідирує за кількістю перевезених пасажирів міжнародних рейсів?

3. Які авіакомпанії лідирують на міжнародних рейсах по рейсових вантажних перевезеннях?

4. Які виділяють основні типи колії залізниць?

5. У якій країні й коли був побудований перший нафтопровід?

6. Назвіть країни-лідери по довжині магістральних і газопроводів.

ТЕМА 11. МІЖНАРОДНИЙ НАУКОВО-ТЕХНОЛОГІЧНИЙ ОБМІН

План

11.1. Технології в системі світового виробництва

11.2. Світовий ринок технологій

11.3. Класифікація технологій.

11.4. Міжнародна передача технологій. Міжнародне технологічне сприяння.

Основні поняття, терміни та категорії, що підлягають засвоєнню: передача технологій, науково-технологічний обмін, світовий ринок технологій; науково-дослідні, дослідницько-конструкторські розробки; науково-технічний потенціал, високотехнологічні галузі, технологічний прогрес, міжнародне науково-технічне співробітництво, міжнародна торгівля, угода, винахід, ліцензія, патент, «ноу-хау», товарний знак.

Уміння та навички: знати міжнародний науково-технологічний обмін.

Завдання для самостійної роботи до Теми 11:

Проаналізуйте міжнародну спеціалізацію та кооперування виробництва (МСКВ).

Індивідуальні завдання до Теми 11:

1. Що таке міжнародний науково-технологічний обмін?
2. У чому полягають його особливості?
3. Які передумови сприяли розвитку міжнародного обміну технологіями?
4. Назвіть комерційні та некомерційні способи передачі технологій на міжнародному ринку технологій.
5. У яких формах проявляється економічна доцільність експорту та імпорту технологій?
6. Назвіть найпоширеніші форми передачі технологій.
7. Яким чином здійснюється міжнародна передача технологій?
8. Назвіть основні моделі технологічного маркетингу. В чому проявляється схожість та відмінність між технологічним маркетингом і маркетингом традиційної продукції?

Теми доповідей до Теми 11:

1. Характеристика світового ринку технологій.
2. Характеристика об'єктів та суб'єктів світового ринку технологій.
3. Класифікація технологій.
4. Міжнародна передача технологій. Міжнародне технічне сприяння.

Питання для самоперевірки до Теми 11:

1. Яка роль в сучасній світовій економіці відводиться НТР?
2. Яке значення вкладене в термін «дематеріалізація виробництва»?
3. В чому виявляється еволюція міжнародних виробничих систем?
4. Поясніть значення поняття «нова економіка».
5. Дайте характеристику інноваційних технологій.
6. Приведіть форми трансферу технологій.
7. Що таке патент, патентна угода? На що не розповсюджується дія патенту?

8. У чому виявляється суть міжнародного ліцензування?
9. Що таке ліцензійна угода, ліцензія? Характеристика ліцензій.
10. Що таке «ноу-хау». Характеристика «ноу-хау» в МЕВ.
11. Що таке франчайзинг? Його роль в розвитку світового господарства?
12. Приведіть приклади некомерційних форм руху технологій.

ТЕМА 12. МІЖНАРОДНА ІНВЕСТИЦІЙНА ДІЯЛЬНІСТЬ

План

- 12.1. Форми міжнародної інвестиційної діяльності.
- 12.2. Прямі і портфельні інвестиції.
- 12.3. Сутність і мотивація міжнародного бізнесу.
- 12.4. Міжнародний ринок капіталу.

Основні поняття, терміни та категорії, що підлягають засвоєнню: міжнародні інвестиції, міжнародна підприємницька інвестиційна діяльність, міжнародний ринок цінних паперів, політика регулювання і стимулювання міжнародної інвестиційної діяльності, міжнародна інвестиційна діяльність в Україні, спеціальні (вільні) економічні зони, індустриальні (промислові) парки.

Уміння та навички: знати особливості міжнародної інвестиційної діяльності.

Завдання для самостійної роботи до Теми 12:

Проаналізуйте як впливає динаміка показників чистих інвестицій на економічний розвиток країни?

Індивідуальні завдання до Теми 12:

1. Дайте визначення поняття та економічної сутності інвестицій на макро- та мікрорівнях.
2. Які найбільш суттєві ознаки інвестицій?
3. Як визначаються інвестиції та їх основні види в українському законодавстві?
4. Схарактеризуйте (за ознаками та видами) функціонально-елементний склад інвестицій.
5. У чому полягає «ефект мультиплікатора»?
6. Дайте визначення поняття «міжнародні інвестиції».
7. Чим відрізняються зарубіжні та іноземні інвестиції?
8. Яка мотивація здійснення державної іноземної допомоги?

Теми доповідей до Теми 12:

1. Сутність і мотивація міжнародного руху капіталу.

2. Теорії міжнародного ринку капіталу.
3. Форми міжнародної інвестиційної діяльності.
4. Міжнародні спільні підприємства, їх характеристика.
5. Дайте порівняльну характеристику формам міжнародного бізнесу.
6. Розвиток багатонаціонального підприємництва в системі світового господарства.
7. Суть та основні риси транснаціоналізації.
8. Транснаціональні корпорації в системі світового господарства, їх характеристика.
9. Стратегічні альянси, їх характеристика.
10. Злиття і поглинання у міжнародному виробництві.
11. Міжнародний ринок капіталу, його особливості та характеристика.
12. Особливості участі України у міжнародному русі капіталу.

Питання для самоперевірки до Теми 12:

1. В чому сутність міжнародної технічної допомоги?
2. Назвіть форми та методи регулювання міжнародного інвестування.
3. Сутність прямих і портфельних інвестицій. В чому їх різниця?
4. Назвіть сутність і мотивація міжнародного бізнесу.
5. Охарактеризуйте типи й види міжнародного бізнесу.
6. Назвіть суб'єктів міжнародного бізнесу, їх характеристика.
7. Охарактеризуйте показники руху капіталу.
8. Охарактеризуйте особливості сучасного руху капіталу.

13. ВИДИ САМОСТІЙНОЇ РОБОТИ ЗДОБУВАЧІВ ВИЩОЇ ОСВІТИ

Самостійна робота студентів (СРС) - це форма організації навчального процесу, за якої заплановані завдання виконуються під методичним керівництвом викладача, але без його безпосередньої участі. Метою СРС є засвоєння в повному обсязі навчального матеріалу, передбаченого програмою, та послідовне формування у студентів самостійності як риси характеру, що відіграє важливу роль у формуванні сучасного фахівця вищої кваліфікації. СРС є однією з форм організації і здійснення навчання, основною формою оволодіння навчальним матеріалом і надбання навичок використання теорії і методології в практичній діяльності у вільний від обов'язкових навчальних занять час за розкладом. Під час самостійної роботи здобувач вищої освіти має бути активним учасником навчального процесу, свідомо ставитись до оволодіння теоретичними і практичними знаннями, вільно орієнтуватись в інформаційному просторі.

З урахуванням змісту, цілей та завдань, що вирішуються в процесі виконання різних форм СРС, можна виділити три основні види самостійної роботи:

- I - підготовка до поточних аудиторних занять;
- II - пошуково-аналітична робота;
- III - науково-дослідна робота.

Під час підготовки до аудиторних занять здобувач вищої освіти самостійно за тематикою семінарського або практичного заняття опрацьовує текст лекцій, додаткові джерела інформації, самостійно обирає вид та форму викладу підготовленої ним інформації. Здобувач вищої освіти може підготувати доповідь, виступ, реферат, есе, або підготуватись за лекційним матеріалом до опитування, моделюючої гри на семінарському занятті. За активної роботи під час аудиторної роботи на семінарському занятті здобувач вищої освіти денного відділення протягом семестру може отримати максимум 30 балів, здобувач вищої освіти заочного відділення може отримати максимум 20 балів,

Під час виконання пошуково-аналітичної роботи студент, в першу чергу, виконує підбір та огляд літературних джерел за обраною проблематикою. Потім переходить до аналітичного розгляду навчальної літератури, наукових публікацій. За результатами аналізу конкретної прикладної ситуації здобувач вищої освіти готує доповідь, виступ, реферат, контрольну роботу, аналітичну записку, матеріали доповідей на конференцію. Результати пошуково-аналітичної роботи студент представляє на розгляд під час аудиторних занять, де відбувається обговорення або презентація підготовлених матеріалів.

Під час виконання науково-дослідної роботи здобувач вищої освіти співпрацює з викладачем як науковим наставником. Здобувач самостійно без

безпосередньої участі викладача, але під його керівництвом, здійснює підготовку завдань у рамках тематики навчальної дисципліни та дослідницьких проектів кафедри, щодо підготовки матеріалів до публікації та участі у наукових студентських конференціях і семінарах. Дана форма організації навчального процесу, особливо ефективно та послідовно формує у студента самостійність, аналітичне мислення, критичне мислення та здатність вільно орієнтуватися в інформаційному просторі.

Самостійна робота Здобувача, що передбачена РПНД, оцінюється НПП за 15-бальною шкалою для здобувачів вищої освіти денної форми навчання і за 30-бальною шкалою для здобувачів вищої освіти заочної форми навчання. Виконання завдань, які виносяться на самостійну роботу, контролюється НПП під час консультацій.

Таблиця 14.1 - Види самостійної роботи здобувачів вищої освіти та форми контролю

Види та форми самостійної роботи здобувачів вищо освіти	Форми контролю
I. Підготовка до аудиторних занять	
1.1. Вивчення обов'язкової та додаткової літератури, текстів лекцій тощо 1.2. Виконання домашніх завдань 1.3. Підготовка до семінарських та практичних занять 1.4. Підготовка до контрольних робіт та інших форм поточного контролю	1.1. Усне опитування 1.2. Перевірка правильності виконання завдань 1.3. Тестування 1.4. Написання контрольних робіт тощо
II. Пошуково-аналітична робота	
2.1. Пошук (підбір) та огляд літературних джерел за заданою проблематикою 2.2. Написання реферату (есе) на задану тему 2.3. Аналітичний розгляд наукової публікації 2.4. Аналіз конкретної практичної ситуації та підготовка аналітичної записки (Case study)	2.1. Розгляд підготовлених матеріалів під час аудиторних занять або індивідуальних контрольних робіт (КР) 2.2. Обговорення (захист) КР під час аудиторних занять 2.3. Обговорення результатів проведеної роботи під час аудиторних занять 2.4. Розгляд підготовлених матеріалів, участь у діловій грі 2.5. Перевірка правильності виконання завдання
III. Наукова-дослідна робота	
3.1. Участь у наукових студентських конференціях і семінарах 3.2. Підготовка наукових публікацій 3.3. Виконання завдань у рамках дослідницьких проектів кафедри (факультету)	3.1. Доповіді на наукових студентських конференціях і семінарах 3.2. Обговорення з викладачем підготовлених матеріалів до публікації

14. РЕКОМЕНДАЦІ ЩОДО ВИКОНАННЯ ІНДИВІДУАЛЬНИХ ЗАВДАНЬ

За виконання індивідуальних завдань здобувач вищої освіти отримує бали. Індивідуальне завдання (ІЗ) може бути у формі індивідуальної контрольної роботи, реферату, есе, аналітичної записки, публікації, кожне з яких оцінюється окремо. Здобувач вищої освіти самостійно обирає форму та тематику індивідуального завдання та узгоджує їх з викладачем.

Оцінюванню підлягають:

- володіння понятійно-категоріальним апаратом, фаховою термінологією та теоретичними знаннями;
- вміння демонструвати практичні навички при розв'язуванні задач, вирішенні ситуацій;
- вміння продемонструвати креативність та системність знань, володіння сучасними методами, методиками при вирішенні практичних питань.

Мета виконання ІЗ - поглиблене вивчення матеріалу та творчий підхід. Здобувач повинен вміти самостійно формувати проблему дослідження; виконувати пошук необхідної наукової інформації; аналізувати реальні факти; викладати та аргументувати свої думки, пропозиції та правильно оформлювати науково-довідковий матеріал. Виконувати роботу доцільно на прикладі та з використанням даних за результатами аналізу конкретного кейсу. Рекомендується використовувати вітчизняні й міжнародні нормативно-правові акти, навчальну та наукову літературу для вирішення обраного здобувачем вищої освіти завдання. ІЗ має містити чітко зазначений план і розкривати обрану тематику. ІЗ має носити дослідницький характер, що дасть змогу проаналізувати різні літературні джерела за обраною темою і зробити висновки. Завершити ІЗ рекомендується практичним прикладом.

ІЗ в середньому повинна мати наступні обсяг та структуру:

1. Вступ (1с.)
2. Основна частина (8-10)
3. Висновки (1с.)
4. Список використаної літератури (до 7 найменувань)
5. Додатки.

Загальний обсяг ІЗ має становити 10-12 аркушів формату А4 друкованого тексту.

Індивідуальні завдання Здобувача, що передбачена РПНД, оцінюється НПП за 15-бальною шкалою для здобувачів вищої освіти денної форми навчання і за 10-бальною шкалою для здобувачів вищої освіти заочної форми навчання. Виконання завдань, контролюється НПП під час консультацій.

15. ПИТАННЯ ДЛЯ ПІДСУМКОВОГО КОНТРОЛЮ

1. Охарактеризуйте етапи та фактори розвитку міжнародної міграції капіталу.
2. Обґрунтуйте економічну доцільність експорту та імпорту капіталу.
3. Охарактеризуйте показники, що характеризують участь країни в міжнародній міграції капіталу.
4. Охарактеризуйте форми вивозу капіталу за ознаками. власності та одержання прибутку на капітал.
5. Дайте визначення понять «інвестиція» та «міжнародні інвестиції». Фактори динаміки міжнародних інвестицій.
6. Класифікація глобальних фінансових ринків.
7. Визначте недоліки і потенційні переваги міжнародного інвестування.
8. Охарактеризуйте основні передумови та етапи розвитку міжнародної інвестиційної діяльності.
9. Опишіть вплив глобалізації фінансових ринків та розвиток міжнародного інвестування.
10. Розкрийте послідовність формування структури міжнародного портфеля інвестицій.
11. Опишіть активний та пасивний підходи до формування портфеля міжнародних інвестицій.
12. Охарактеризуйте інформаційні одиниці, якими повинен володіти міжнародний інвестор.
13. Охарактеризуйте класичні теорії руху капіталу.
14. Опишіть маржиналістські підходи, щодо міжнародного руху капіталу.
15. В чому полягає суть теорії автономного та стимульованого експорту Ф. Махлупа.
16. В чому полягає суть теорії впливу зарубіжних інвестицій на зростання ВВП та експорту Е. Домара.
17. Охарактеризуйте теорію взаємодії вивозу капіталу з темпами економічного росту Р. Гаррода.
18. Охарактеризуйте теорію «гармоні інтересів» П. Елворта.
19. Опишіть макроекономічну модель прямих іноземних інвестицій К. Кодзіми.
20. Опишіть теорію прямих іноземних інвестицій. Е. Чемберлен та Дж. Робінсон.
21. Охарактеризуйте теорію портфеля (Г. Марковіц, М. Мертон, У Шарп).
22. Які Вам відомі види вивозу підприємницького капіталу та їх сутність.

23. Опишіть сучасні тенденції міграції капіталу в підприємницькій формі.
24. В чому полягає сутність прямих іноземних інвестицій та причини їх динамічного розвитку.
25. Опишіть види прямих іноземних інвестицій.
26. Охарактеризуйте мотиви горизонтальних прямих іноземних інвестицій.
27. Охарактеризуйте мотиви вертикальних прямих іноземних інвестицій.
28. Визначте в чому сутність поняття інвестиційний клімат.
29. Які Вам відомі вимоги до сприятливого інвестиційного клімату.
30. Охарактеризуйте найважливіші показники, за якими визначається ризик прямих іноземних інвестицій.
31. Опишіть прямі іноземні інвестиції та транснаціональні корпорації.
32. Охарактеризуйте пасивний підхід до формування портфеля міжнародних інвестицій в акції.
33. Охарактеризуйте активний підхід до формування портфеля міжнародних інвестицій в акції.
34. В чому полягає сутність міжнародного ринку облігацій.
35. Зазначте які Вам відомі види облігацій.
36. Охарактеризуйте ринок єврооблігацій.
37. Охарактеризуйте активний підхід до формування міжнародного портфеля облігацій.
38. В чому полягає сутність поняття своп. Які Вам відомі види свопів?
39. Охарактеризуйте факторні, грошові ринки та ринки капіталу.
40. Охарактеризуйте структура міжнародного інвестиційного ринку.
41. Що таке попит і пропозиція на міжнародному інвестиційному ринку.
42. Визначте місце та роль ринку цінних паперів у структурі міжнародного інвестиційного ринку.
43. В чому полягають особливості побудови та функціонування міжнародного ринку цінних паперів.
44. Охарактеризуйте рейтинги цінних паперів.
45. Охарактеризуйте біржові та позабіржові ринки.
46. Опишіть двосторонні угоди про регулювання інвестиційних відносин за об'єктом регулювання.
47. Визначте в чому полягають особливості регулювання іноземних інвестицій на регіональному рівні.
48. Охарактеризуйте багатостороннє регулювання іноземних інвестицій.
49. Проаналізуйте зарубіжний досвід регулювання іноземних інвестицій.

50. Опишіть міжнародне кредитування останньої інстанції та його вплив на міжнародну інвестиційну діяльність.
51. Охарактеризуйте методики оцінювання ефективності інвестиційних проектів.
52. Визначте взаємозв'язок ефективності інвестиційних проектів та принципів інвестування.
53. Опишіть базові принципи та методичні підходи до оцінки ефективності реальних інвестицій.
54. Охарактеризуйте індекси фондового ринку.
55. Опишіть інвестиційні рейтингові агенції та інвестиційні рейтинги.
56. Визначте в чому полягає сутність концепції «вільних полів».
57. Визначте роль і місце венчурного інвестування в інноваційних процесах.
58. Охарактеризуйте форми та методи стимулювання інноваційної діяльності в Україні.
59. Охарактеризуйте міжнародні портфельні запозичення в Україні.
60. Обґрунтуйте доцільність зростання іноземних інвестицій в Україну.

СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

1. Види навчальних занять, їх орієнтовна структура. URL: http://zsvm.at.ua/downloads/teachers/vydy_zanyatt.pdf.
2. Воронкова В.Г. Методологія наукового дослідження: навчально-методичний посібник для другого (магістерського) рівня вищої освіти ЗДІА денної та заочної форм навчання в галузі знань 28 «Публічне управління та адміністрування» за освітньо-професійною програмою «Публічне управління і адміністрування» спеціальності 281 «Публічне управління та адміністрування»; ЗДІА. Запоріжжя, ЗДІА, 2018. 162 с.
3. Міжнародні економічні відносини. Навчально-методичний комплекс з дисципліни [Електронний ресурс]: навчальний посібник для студентів першого (бакалаврського) рівня спеціальності 073 «Менеджмент» / КПІ ім. Ігоря Сікорського; уклад.: В. В. Дергачова, К. О. Кузнєцова, І. М. Манаєнко. Електронні текстові дані (1 файл: 1,63 Мбайт). Київ: КПІ ім. Ігоря Сікорського, 2020. 126 с.
4. Положення про організацію освітнього процесу у Дніпропетровському державному університеті внутрішніх справ. Наказ № 352 від 13.05.2020. URL: <https://dduvs.in.ua/wp-content/uploads/files/nmc/polog/Pn2-n.pdf>.